

YRITTÄJIEN SOSIAALITURVAN KEHITTÄMINEN

Yrittäjät 2009 -työryhmän muistio

ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF)

ISSN 1797-9897 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-00-2885-5

<http://urn.fi/RN:ISBN:978-952-00-2885-5>

KUVAILEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö	Julkaisun päivämäärä 3.11.2009
Tekijät Yrittäjät - työryhmä (yrittäjien sosiaaliturvan kehittäminen) Puheenjohtaja Tarmo Pukkila (STM) Sihteerit Pekka Paaermaa (STM) Harri Isokorpi (STM)	Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö HARE-numero ja toimielimen asettamispäivä STM110:00/2008 22.09.2008
Julkaisun nimi Yrittäjien sosiaaliturvan kehittäminen. Yrittäjät 2009 - työryhmän muistio	
Tiivistelmä Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 22.09.2008 työryhmän valmistelemaan ehdotuksia yrittäjien sosiaaliturvan kehittämiseksi. Työryhmän toimeksianto liittyy Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan hallituskaudella jatketaan edelleen yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä ja puutteiden korjaamista. Työryhmän tuli arvioida yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmän puutteet ja tehdä ehdotuksia niiden korjaamiseksi. Erityisesti työryhmän tuli arvioida kehittämistarpeita liittyen yrittäjän eläkelain soveltamisalaan, yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvaan, yksityisten elinkeinonharjoittajien muista poikkeavaan kohteluun verotuksessa, yrittäjän sairausajan turvaan sekä yrittäjäperheen lastenhoitoon liittyviin ongelmiin. Työryhmä ehdottaa, että yrittäjämääritelmää tarkistettaisiin yrittäjän eläkelaisissa siten, että johtavassa asemassa työskentelevää osakasta pidettäisiin yrittäjänä, jos hän omistaisi joko yksin vähintään 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa vähintään 50 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Osakkaan tulisi perheenjäsenen kanssa yhdessä osakkeita omistettaessa omistaa itse vähintään yksi osake. Lisäksi muussa yhteisössä, kuten osuuskunnassa tai ulkomaisessa yhteisössä, johtavassa asemassa olevaa henkilöä pidettäisiin yrittäjänä, jos hänellä olisi yhteisössä edellä kuvattua vastaava määräämisvalta. Vastaava muutos tehtäisiin myös maatalousyrittäjän eläkelakiin. Työryhmä ehdottaa, että työttömyysturvalakia tulisi muuttaa siten, että työttömyysturvaa myönnettäisiin yrittäjän perheenjäsenelle myös sillä perusteella, että yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavista asiakirjoista, kuten tilinpäätöksistä, on nähtävissä, että työ yrityksessä on vähentynyt siinä määrin, että työtä ei enää riitä perheenjäsenelle eikä yritystoiminnasta syntyvä tulo tuota perheenjäsentä kohti laskettuna sitä määrää, jota voidaan pitää vähimmäistoimeentulon rajaa osoittavana. Työttömyysturvaa yrityksen taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettäisiin kuitenkin vain silloin, kun yrityksessä työskentelee enää yrittäjäperheen jäseniä. Työryhmä ehdottaa myös yrittäjän työttömyysturvan työssäoloehdon lyhentämistä ja jälkisuojasäännösten muuttamista. Työryhmä ehdottaa, että liikunta- ja kulttuurisetelien sekä sairaan lapsen hoitokulujen verovähennysoikeus tulisi laajentaa koskemaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Työryhmä on katsonut myös, että osittainen hoitoraha tulee ulottaa koskemaan yrittäjiä sekä osasairauspäivärahan karenssiaikaa tulee lyhentää. Työryhmä ehdottaa myös sairausvakuutuslain 8 luvun 10 §:n 5 momenttia kumottavaksi. Momentin kumoamisen johdosta samanaikaisesti YEL- ja MYEL-vakuutettuina olevat yrittäjät saisivat oikeuden saada sairauspäivärahan omavastuuajan päivärahaa myös YEL-vakuutuksen perusteella. Lisäksi työryhmä ehdottaa, että vuorotteluvapaalain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin myös yrittäjiin. Yrittäjän vuorotteluvapaata koskevat säännökset olisivat aluksi voimassa viiden vuoden määräajan. Määräaikana saatujen kokemusten perusteella arvioitaisiin, onko perusteltua tehdä järjestelmästä pysyvä. Lisäksi työryhmä on työssään käsitellyt itsensä työllistävien yrittäjien työttömyysturvaa, YEL-työtulokattoa, pienituloisten YEL-vakuutettujen yrittäjien eläkevakuuttamisen kannustavuutta, yrittäjän aikuiskoulutustukea sekä yrittäjän ammattitutkintostipendiä.	
Asiasanat aikuiskoulutus, eläkkeet, eläkevakuutus, maatalousyrittäjät, sairausvakuutus, sosiaaliturva, toimeentuloturva, työttömyysturva, työttömyysvakuutus, yrittäjät, yrittäjyys	
Bibliografiset tiedot Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:39 ISBN 978-952-00- (nid.), ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF) ISSN 1236-2115 (painettu), ISSN 1797-9897 (verkkojulkaisu) URN:ISBN:978-952-00-2885-5 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2885-5	Muut tiedot www.stm.fi/julkaisut Kokonaissivumäärä 42 Kieli Suomi Hinta - € Luottamuksellisuus Julkinen
Tätä julkaisua myy ja välittää Yliopistopainon kirjamyynni, http://kirjakauppa.yliopistopaino.fi/ books@yliopistopaino.fi 00014 HELSINGIN YLIOPISTO Puhelin (09) 7010 2363 tai (09) 7010 2366 Fax (09) 7010 2374	Kustantaja SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet	Utgivningsdatum 3.11.2009					
Författare Arbetsgruppen för utveckling av företagarnas sociala trygghet Ordförande: Tarmo Pukkila (SHM) Sekreterare: Pekka Paaermaa (SHM) Harri Isokorpi (SHM)	Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet Projektnummer och datum för tillsättandet av organet STM110:00/200822.09.2008					
Publikationens titel Utveckling av företagarnas sociala trygghet. Rapport av arbetsgruppen för utveckling av företagarnas sociala trygghet 2009						
Referat <p>Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte 22.9.2009 en arbetsgrupp för att bereda förslag till utveckling av företagarnas sociala trygghet. Arbetsgruppens mandat ansluter sig till regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering, enligt vilket man ska under regeringsperioden fortsätta att utveckla företagarnas sociala trygghet och korrigera brister i den. Arbetsgruppen fick till uppgift att utreda vilka brister det finns i systemet för företagarnas sociala trygghet och lägga fram förslag för att råda bot på dem. Arbetsgruppen skulle i synnerhet bedöma utvecklingsbehov i fråga om tillämpningsområdet för lagen om pension för företagare (FöPL), arbetslöshetsskyddet för företagares familjemedlemmar, den avvikande skattebehandlingen av privata näringsidkare, tryggheten under företagares sjukdomstid samt problem med anknytning till barnavård i företagarfamiljer.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att definitionen av företagare i lagen om pension för företagare revideras så att en delägare som arbetar i ledande ställning ska betraktas som företagare om han eller hon äger antingen ensam minst 30 procent eller tillsammans med sina familjemedlemmar minst 50 procent av företagets aktiekapital eller det röstetal som aktierna medför. Om en aktieägare äger aktier tillsammans med sina familjemedlemmar ska aktieägaren själv äga åtminstone en aktie. Därutöver ska en person i ledande ställning i en annan sammanslutning, såsom ett andelslag eller en utländsk sammanslutning, betraktas som företagare om han eller hon där har en sådan bestämmanderätt som motsvarar den som beskrivits ovan. En likadan ändring ska göras även i lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL).</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska ändras så att utkomstskydd kan beviljas en företagares familjemedlem även på den grund att det framgår av handlingar som beskriver företagets ekonomiska situation, såsom bokslut, att arbetet inom företaget har minskat till den grad att det inte mera räcker till för en familjemedlem och att inkomsten av företagsverksamheten räknad per familjemedlemmen inte når upp till ett belopp som kan anses ange gränsen för minimiutkomst. På grund av företagets försämrade ekonomiska situation ska utkomstskydd dock endast beviljas då inga andra än medlemmar av företagarfamiljen arbetar i företaget.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår också att arbetsvillkoret i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa företagare förkortas och att bestämmelserna om efterskydd ändras.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att rätten till skatteavdrag för kostnaderna för motions- och kultursedlar samt för vård av ett sjukt barn ska utvidgas att gälla privata näringsidkare. Arbetsgruppen har också ansett att rätten till partiell vårdpenning ska utvidgas att gälla företagare och att karenstiden för partiell sjukdagpenning ska förkortas. Den föreslår också att 5 mom. i 10 § i sjukförsäkringslagens 8 kap. ska upphävas. Till följd av detta ska företagare som samtidigt är försäkrade enligt både FöPL och LFöPL få rätt till dagpenning under självrisktiden för sjukpenning även på basis av FöPL-försäkringen.</p> <p>Därtill föreslås att tillämpningsområdet för lagen om alterneringsledighet utvidgas så att lagen även kan tillämpas på företagare. Bestämmelserna om alterneringsledighet ska i det första skedet vara i kraft fem år. Utgående från erfarenheterna under denna tidsperiod ska man sedan bedöma om det finns skäl att göra systemet permanent. Därutöver har arbetsgruppen under sitt arbete behandlat arbetslöshetsskyddet för företagare som själv sysselsätter sig, taket för FöPL-arbetsinkomst, incitament när det gäller pensionsförsäkring för FöPL-försäkrade företagare med små inkomster, vuxenutbildningsstöd för företagare samt stipendier för företagares yrkesexamen.</p>						
Nyckelord arbetslöshetsförsäkring, företagare, företagsamhet, lantbruksföretagare, pensioner, pensionsförsäkring, sjukförsäkring, social trygghet, utkomstskydd, utkomstskydd för arbetslösa, vuxenutbildning,						
Bibliografiska data Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2009:39 ISBN 978-952-00- (inh.), ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF) ISSN 1236-2115 (print), ISSN 1797-9897 (online) URN:ISBN 978-952-00-2885-5 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2885-5	Ovriga uppgifter www.stm.fi/svenka <table border="1"> <tr> <td data-bbox="865 1702 1109 1765">Sidoantal 42</td> <td data-bbox="1109 1702 1461 1765">Språk Finska</td> </tr> <tr> <td data-bbox="865 1765 1109 1825">Pris - €</td> <td data-bbox="1109 1765 1461 1825">Sekretessgrad Offentlig</td> </tr> </table>		Sidoantal 42	Språk Finska	Pris - €	Sekretessgrad Offentlig
Sidoantal 42	Språk Finska					
Pris - €	Sekretessgrad Offentlig					
Distribution och försäljning Universitetstryckeriets bokförsäljning http://kirjakauppa.yliopistopaino.fi/books@yliopistopaino.fi PB 4 (Berggatan 3 A) FI-00014 HELSINGFORS UNIVERSITET Tfn (09) 7010 2363 eller (09) 7010 2366 Fax (09) 7010 2374	Förlag SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET					

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health, Finland	Date 3rd November 2009		
Authors Working Group for Developing Entrepreneurs' Social Security Chair Tarmo Pukkila, Ministry of Social Affairs and Health Secretaries Pekka Paaermaa, Harri Isokorpi (MSAH)	Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health		
	Date of appointing the organ STM110:00/200822.09.2008		
Title of publication Developing Entrepreneurs' Social Security. Report by the Working Group for Developing Entrepreneurs' Social Security 2009			
Summary <p>The Ministry of Social Affairs and Health set up on 22 September 2008 a Working Group to prepare proposals for improving the social security of entrepreneurs. The assignment of the Working Group is related to the Government Programme of Prime Minister Matti Vanhanen's second Cabinet, according to which the work to improve entrepreneurs' social security will continue and deficiencies in it will be remedied during its term of office. The Working Group should assess what deficiencies there are in the social security system for entrepreneurs and put forward proposals for remedying them. It should assess, in particular, development needs related to the scope of application of the Self-Employed Persons Pensions Act, unemployment protection of entrepreneurs' family members, private entrepreneurs' tax treatment differing from that of others, sickness insurance of entrepreneurs, and entrepreneur families' child care problems.</p> <p>The Working Group proposes adjusting the definition of entrepreneur in the Self-Employed Persons Pensions Act so that a shareholder working in a leadership position should be considered an entrepreneur if he or she owns either alone a minimum of 30 per cent or together with family members a minimum of 50 per cent of the enterprise's share capital or the number of votes conferred by the shares. When owning shares together with his or her family members, the shareholder should own him/herself at least one share. Furthermore, a person holding a leadership position in another corporation, such as a cooperative or a foreign corporation, should be considered an entrepreneur if he or she has in the corporation a controlling interest corresponding to what has been described above. A comparable amendment is proposed to be made to the Farmers Pensions Act, too. The Working Group proposes amending the Unemployment Allowances Act so that unemployment allowances can be granted to an entrepreneur's family members also if it is evident from the documents describing the enterprise's financial position, such as the annual accounts, that the work in the enterprise has been reduced to the extent that there is no more work for the family member and that the income from entrepreneurship counted per that family member does not produce an amount that can be considered as the minimum income limit. Based on the enterprise's weakened financial position, unemployment allowances could however only be granted when no employees other than the entrepreneur's family members are working in the enterprise any more. The Working Group also proposes reducing the minimum employment requirement regarding entrepreneurs and amending the provisions on retroactive protection.</p> <p>The Working Group proposes extending the right to deduct the costs of sports and culture vouchers and the costs of caring for a sick child from taxes to private entrepreneurs. It has also considered that the entitlement to partial care allowance should be extended to apply to entrepreneurs and that the qualifying period for partial sickness allowance should be shortened. The Working Group also proposes repealing paragraph 5 of section 10 in Chapter 8 of the Health Insurance Act. As a result of repealing the paragraph the entrepreneurs who are simultaneously insured under both the Self-Employed Persons Pensions Act and the Farmers Pensions Act would become entitled to daily allowance for the qualifying period for sickness allowance on the basis of the Self-The Working Group also proposes extending the scope of application of the Job Alternation Leave Act so as to apply to entrepreneurs. It is proposed that the provisions on job alternation leave for entrepreneurs should at first be in force for a period of five years. It should be assessed on the basis of the experience gained during that time if there are reasonable grounds for making the system permanent.</p> <p>Furthermore, the Working Group has discussed the unemployment protection of entrepreneurs employing themselves, earnings ceiling under the Self-Employed Persons Pensions Act, incentives regarding pension insurance for small-income entrepreneurs insured under the same Act, and adult education allowance and vocational diploma scholarship for entrepreneurs. Employed Persons Pensions Act too.</p>			
Key words adult education, entrepreneurs, entrepreneurship, farmers, health insurance, income security, pensions, pension insurance, social security, unemployment insurance, unemployment protection			
Bibliographic data Reports of the Ministry of Social Affairs and Health 2009:39 ISBN 978-952-00- (pb), ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF) ISSN 2136-2115 (print), ISSN 1797-9897 (online) URN:ISBN:978-952-00-2885-5 http://urn.fi/URN:978-952-00-2885-5	Other information www.stm.fi/		
	Number of pages 42	Language Finnish	
	Price -€	Publicity Public	
Distribution and sales Helsinki University Print Bookstore http://kirjakauppa.yliopistopaino.fi/books@yliopistopaino.fi P.O. Box 4 (Vuorikatu 3 A) FI-00014 HELSINKI UNIVERSITY, FINLAND Tel +358 9 7010 2363 or +358 9 7010 2366 Fax +358 9 7010 2374	Financier MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS AND HEALTH		

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 22.09.2008 työryhmän valmistelemaan ehdotuksia yrittäjien sosiaaliturvan kehittämiseksi. Työryhmän toimeksiannon lähtökohta on Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma, jonka mukaan hallituskaudella jatketaan edelleen yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä ja puutteiden korjaamista. Työryhmän tuli arvioida yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmän puutteet ja tehdä ehdotuksia niiden korjaamiseksi. Erityisesti työryhmän tuli arvioida kehittämistarpeita liittyen yrittäjän eläkelain soveltamisalaan, yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvaan, yksityisten elinkeinonharjoittajien muista poikkeavaan kohteluun verotuksessa, yrittäjän sairausajan turvaan sekä yrittäjäperheen lastenhoitoon liittyviin ongelmiin.

Työryhmän puheenjohtajana toimi osastopäällikkö, ylijohtaja Tarmo Pukkila sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän jäseninä toimivat johtaja Heli Backman sosiaali- ja terveysministeriöstä, ohjelmajohtaja Rauno Vanhanen työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelmasta sekä kaupallinen neuvos Marjaana Aarnikka työ- ja elinkeinoministeriöstä. Työryhmä valitsi sihteereikseen matemaatikko Harri Isokorven sosiaali- ja terveysministeriöstä ja hallitussihteeri Pekka Paaerman sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmä on työnsä aikana kuullut seuraavia asiantuntijoita:

Apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitusneuvos Esko Salo sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Timo Meling työ- ja elinkeinoministeriöstä, ylitarkastaja Inka Douglas työ- ja elinkeinoministeriöstä, johtaja Kaarina Knuuti Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä, työmarkkina-asioiden päällikkö Merja Hirvonen Suomen Yrittäjät ry:stä, johtaja Anja Kairisalo sosiaali- ja terveysministeriöstä, neuvotteleva virkamies Minna Liuttu sosiaali- ja terveysministeriöstä, johtaja Heikki Palm sosiaali- ja terveysministeriöstä, työehtoasiamies Petri Savolainen Suomen Journalistiliitto ry:stä, hallitussihteeri Hanna Kiiskinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, lakimies Hanna Rantala sosiaali- ja terveysministeriöstä, toimitusjohtaja Marjukka Karttunen Yrittäjän naisten Keskusliitto ry:stä, puheenjohtaja Kaarina Jokinen Yrittäjän naisten Keskusliitto ry:stä, toimitusjohtaja Taru Hautala Naisyrittäjyyskeskus ry:stä, selvitysmies Kimmo Kemppainen Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fenniasta, ekonomisti Joonas Rahkola Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, sosiaali- ja terveystalouden asiantuntija Riitta Työlälä Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, kassansihteeri Pirjo Vapola Ammatinharjoittajien ja Yrittäjien Työttömyyskassasta, lakimies Katja Siira Suomen Yrittäjien Työttömyyskassasta, osastopäällikkö Christina Lindell Eläketurvakeskuksesta, kehityspäällikkö Maija-Liisa Takanen Eläketurvakeskuksesta, osastopäällikkö Paula Ojala-Ruuth Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta, asiantuntija Vesa Rantahalvari Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:sta, apulaisjohtaja Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, elinkeinopoliittinen asiamies Mats Nyman Akava ry:stä ja asiakaspalvelujohtaja Antti Huhtamäki Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta.

Työryhmä kokoontui 20 kertaa.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittaen yksimielisen muistionsa sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä syyskuun 30 päivänä 2009.

Tarmo Pukkila

Rauno Vanhanen

Marjaana Aarnikka

Heli Backman

Harri Isokorpi

Pekka Paaermaa

SISÄLLYSLUETTELO

1	YRITTÄJIEN SOSIAALITURVAN KEHITTÄMINEN 2000-LUVULLA.....	10
2	HALLITUSKAUDELLA 2003 – 2007 TOTEUTETUT MUUTOKSET YRITTÄJÄN SOSIAALITURVAA KOSKEVAAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	11
2.1	YRITTÄJÄN ELÄKELAKI (YEL) JA MAATALOUSYRITTÄJÄN ELÄKELAKI (MYEL).....	11
2.1.1.	<i>YEL työtulon yläraja</i>	<i>11</i>
2.1.2.	<i>Perheenjäsenen määritelmä (YEL ja MYEL).....</i>	<i>11</i>
2.1.3.	<i>Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeellä</i>	<i>11</i>
2.2	TYÖTTÖMYYSTURVA.....	12
2.2.1	<i>Yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturva.....</i>	<i>12</i>
2.2.2	<i>Yrittäjän jälkisuoja.....</i>	<i>12</i>
2.3	SAIRAUSVAKUUTUS	12
2.3.1	<i>Sairauspäiväraha</i>	<i>12</i>
2.3.2	<i>Osasairauspäiväraha</i>	<i>12</i>
2.4	TYÖTERVEYSHUOLTO.....	13
3	YRITTÄJÄT 2009 - TYÖRYHMÄN EHDOTUKSET	13
3.1	TYÖELÄKELAINSÄÄDÄNNÖN MUKAINEN YRITTÄJÄMÄÄRITELMÄ	13
3.1.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>13</i>
3.1.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>14</i>
3.2	TYÖTTÖMYYSTURVA.....	14
3.2.1.	<i>Yrityksessä työllistyvän perheenjäsenen työttömyysturva.....</i>	<i>14</i>
3.2.1.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>14</i>
3.2.1.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>15</i>
3.2.2	<i>Yrittäjän työssäoloehto.....</i>	<i>16</i>
3.2.2.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>16</i>
3.2.2.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>16</i>
3.2.3	<i>Yrittäjän työttömyysturvan jälkisuoja</i>	<i>16</i>
3.2.3.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>16</i>
3.2.3.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>17</i>
3.2.4	<i>Itsensä työllistävien yrittäjien työttömyysturva.....</i>	<i>17</i>
3.2.4.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>17</i>
3.2.4.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>17</i>
3.3	YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN OIKEUS SAADA VÄHENTÄÄ SAIRAAAN LAPSEN HOITOKULUT VEROTUKSESSA	17
3.3.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>17</i>
3.3.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>18</i>
3.4	YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN LIIKUNTA- JA KULTTUURISETELI	18
3.4.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>18</i>
3.4.2	<i>Työryhmän ehdotus:.....</i>	<i>19</i>
3.5	OSITTAINEN HOITORAHA	19
3.5.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>19</i>
3.5.2	<i>Työryhmän ehdotus</i>	<i>19</i>
3.6	OSASAIRAUSPÄIVÄRAHA.....	20
3.6.1	<i>Nykytila.....</i>	<i>20</i>
3.6.2	<i>Vuoden 2010 alussa voimaan tulevat muutokset.....</i>	<i>20</i>
3.7	YEL-TYÖTULOKATON POISTAMINEN	20

3.7.1	Nykytila.....	20
3.7.2	Työryhmän ehdotus	20
3.8	VUOROTTELUVAPAA	21
3.8.1	Nykytila.....	21
3.8.2	Työryhmän ehdotus	21
3.9	PIENITULOISTEN YEL-VAKUUTETTUIEN ELÄKETURVALOUKUN LOIVENTAMINEN	22
3.9.1	Nykytila.....	22
3.9.2	Työryhmän ehdotus	22
3.10	YEL- JA MYEL-YRITTÄJIEN SAIRAUSPÄIVÄRAHAN OMAVASTUUAJAN PÄIVÄRAHA.	22
3.10.1	Nykytila.....	22
3.10.2	Työryhmän ehdotus	23
3.11	YRITTÄJÄN AIKUISKOULUTUSTUKI.....	23
3.11.1	Nykytila.....	23
3.11.2	Vuonna 2010 voimaan tulevat muutokset.....	24
3.12	YRITTÄJÄN AMMATTITUTKINTOSTIPENDI.....	24
3.12.1	Nykytila.....	24
3.12.2	Työryhmän ehdotus	24
4	YHTEENVETO TYÖRYHMÄN EHDOTUKSISTA.....	25
4.1	TYÖELÄKELAINSÄÄDÄNNÖN MUKAINEN YRITTÄJÄMÄÄRITELMÄ	25
4.2	TYÖTÖMYYSTURVA.....	25
4.2.1	Yrityksessä työllistyvän perheenjäsenen työttömyysturva.....	25
4.2.2	Yrittäjän työssäoloehto.....	25
4.2.3	Yrittäjän työttömyysturvan jälkisuojat	26
4.3	YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN OIKEUS SAADA VÄHENTÄÄ SAIRaan LAPSEN HOITOKULUT VEROTUKSESSA	26
4.4	YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN LIIKUNTA- JA KULTTUURISUOJELU	26
4.5	OSITTAINEN HOITORAHA	26
4.6	VUOROTTELUVAPAA	26
4.7	YEL JA MYEL-YRITTÄJIEN SAIRAUSPÄIVÄRAHAN OMAVASTUUAJAN PÄIVÄRAHA ..	26
	SAMMANDRAG AV ARBETSGRUPPENS FÖRSLAG.....	27
	SUMMARY OF THE PROPOSALS OF THE WORKING GROUP FOR DEVELOPING ENTREPRENEURS' SOCIAL SECURITY.....	30

LIITTEET 1-3

YRITTÄJIEN SOSIAALITURVAN KEHITTÄMINEN. YRITTÄJÄT 2009 – TYÖRYHMÄN MUISTIO

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 22.09.2008 työryhmän valmistelemaan ehdotuksia yrittäjien sosiaaliturvan kehittämiseksi. Työryhmän tuli arvioida yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmän puutteet ja tehdä ehdotuksia niiden korjaamiseksi. Erityisesti työryhmän tuli arvioida kehittämistarpeita liittyen yrittäjän eläkelain soveltamisalaan, yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvaan, yksityisten elinkeinonharjoittajien muista poikkeavaan kohteluun verotuksessa, yrittäjän sairausajan turvaan sekä yrittäjäperheen lastenhoitoon liittyviin ongelmiin.

1 YRITTÄJIEN SOSIAALITURVAN KEHITTÄMINEN 2000-LUVULLA

Tässä luvussa tarkastellaan edellisen vuonna 2003 asetetun yrittäjien sosiaaliturvaa kehittäneen työryhmän työtä. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 12. päivänä joulukuuta 2003 yrittäjien sosiaaliturva 2004-työryhmän, jonka tarkoituksena oli selvittää yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita, joilla voidaan alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksiä. Matti Vanhasen I hallituksen ohjelman mukaisessa yrittäjyyden politiikkaohjelmassa todettiin, että yritystoimintaa koskevaa lainsäädäntöä kehitetään tavoitteena yritystoiminnan edellytysten parantaminen hallituskaudella. Keskeiseksi tavoitteeksi ohjelmassa asetettiin yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksen madaltaminen.

Työryhmän tavoitteena oli selvittää poikkeako yrittäjien sosiaaliturva perusteettomasti palkansaajien sosiaaliturvasta siten, että se heikentää yrittäjäksi ryhtymisen halukkuutta. Toimeksiannon mukaan työryhmän tuli työssään ottaa huomioon palkansaajan ja yrittäjän asemaan liittyvät erot ja erityispiirteet sekä sosiaaliturvan rahoitukseen liittyvä tasapuolisuus ja läpinäkyvyys.

Työryhmän tuli laatia vertailu yrittäjien sosiaaliturvan peruspiirteistä muissa EU-maissa sekä kartoittaa sosiaaliturvan olennaiset ongelmakohdat varsinkin liittyen yrittäjämäärittelmään eri sosiaaliturvalajeissa sekä omistajaperheenjäsenten määrittelyyn ja asemaan eri sosiaaliturvalajeissa. Lisäksi työryhmän tuli selvittää oliko tarpeen laatia suojasäännöksiä siirryttäessä palkansaajasta yrittäjäksi ja liittykö aloittavan yrittäjän sosiaaliturvaan erityisiä ongelmia.

Lisäksi työryhmän tuli selvittää liittykö yrittäjien kohdalla perhe-elämän ja työelämän yhteensovittamiseen ongelmia sosiaaliturvassa. Työryhmän tuli myös selvittää onko yrittäjien sosiaaliturvan kestävään rahoitukseen liittyviä ongelmia sekä turvaan liittyviä mahdollisia sopeuttamistarpeita ottaen huomioon palkansaajien sosiaaliturvassa ja sosiaaliturvan rahoituksessa tapahtuvat muutokset sekä EU-säännösten muutokset.

Työssään työryhmän tuli ottaa huomioon Suomen sosiaaliturvan yleiset piirteet, rahoituksen rakenne sekä yrittäjien ja palkansaajien aseman erityispiirteiden vaatimukset. Työryhmän tuli kartoittaa suojasäännösten tarve ja aloittavan yrittäjän erityisongelmat. Työryhmän tuli lisäksi kartoittaa muiden todettujen ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja.

Laatimassaan raportissa työryhmä tuli siihen tulokseen, että Suomessa toimivien yrittäjien sosiaaliturvassa ei ole laajoja ongelmia, sillä yrittäjien sosiaaliturvaa on Suomessa kehitetty kattavamaksi kuin useimmissa EU:n jäsenmaissa. Täällä yrittäjäksi ryhtymistä harkitseva vertaa kuitenkin yrittäjän sosiaaliturvan ehtoja palkansaajana toimimiseen. Työryhmä päätyikin tekemään useita kehittämisehdotuksia, joista seuraavassa luvussa esitellyt toteutettiin.

2 HALLITUSKAUDELLA 2003 – 2007 TOTEUTETUT MUUTOKSET YRITTÄJÄN SOSIAALITURVAA KOSKEVAAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN

2.1 Yrittäjän eläkelaki (YEL) ja maatalousyrittäjän eläkelaki (MYEL)

2.1.1. YEL työtulon yläraja

Yrittäjien sosiaaliturva 2004-työryhmä pohti yrittäjän eläkelain (1272/2006) työtulon ylärajan poistamista, mutta päätyi ehdottamaan ylärajan säilyttämistä.

Työryhmä katsoi, että YEL-työtulon tulisi perustua yrittäjän työpanokseen ja siitä kohtuullisesti saatavaan ansioon. Työryhmän huomioon ottamien eläkelaitosten arvioiden mukaan tämän arvioiminen voisi olla vaikeaa mikäli YEL-työtulon voisi valita täysin vapaasti. Se voisi myös aiheuttaa keinottelua muiden etuuksien osalta, kun työtulo voitaisiin korottaa, mutta maksuja ei välttämättä maksettaisikaan. Työryhmä katsoi, että ylärajan poistamisen vaihtoehtona voisi olla, että uuden joustomahdollisuuden osalta ylimmän työtulon vakuuttaneen yrittäjän kohdalla joustomahdollisuutta muutettaisiin niin, että joustolla voisi ylittää YEL-ylärajan ja mahdollisesti vielä korotetulla joustolla. Tällöin sairausvakuutuksessa ja työttömyysvakuutuksessa säilyisi yläraja, mutta eläkevakuutuksessa se voitaisiin ylittää. Joustoa voisi käyttää vain jos samalla suorittaisi asianomaisen korotetun YEL-maksun. Työryhmä katsoi kuitenkin, että työtulon ylärajan korottamista tulisi harkita.

Vuoden 2007 alussa YEL-työtulon ylärajaa korotettiin. Perusteena oli se, että raja oli jäänyt yli 20 % jälkeen palkansaajien ansiokehityksestä. Yläraja on tällä hetkellä 140 500 euroa vuodessa. Työtulon ylärajaa korotetaan vuosittain palkkakertoimella, jossa ansiotasokehityksen painoarvo on 80 prosenttia ja kuluttajahintojen painoarvo 20 prosenttia.

2.1.2. Perheenjäsenen määritelmä (YEL ja MYEL)

Perheenjäsenen määritelmä yrityksen omistusosuuksia laskettaessa muutettiin vuoden 2007 alusta lukien siten, että avopuolisolta ei edellytetä enää yhteistä lasta. Avopuolison määritelmä turvaa hänen työeläkevakuuttamisensa ja se on yhtenäinen kansaneläkelain kanssa.

Muutetun määrittelyn mukaan perheenjäsenellä tarkoitetaan yrityksessä työskentelevän henkilön aviopuolisoa ja avopuolisoa, jos avopuolisot asuvat yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, sekä henkilöä, joka on yrityksessä työskentelevälle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa ja asuu henkilön kanssa samassa taloudessa.

2.1.3. Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeellä

Yrittäjätoiminnan vakuuttamisvelvollisuus ei enää vuoden 2007 alusta lähtien koske työeläkelain mukaisella vanhuuseläkkeellä olevia. Vakuuttamisvelvollisuus ei riipu siitä, minkä lain mukaisella vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittava henkilö on. Muutos selkeytti vakuuttamisvelvollisuutta ja teki siitä tasapuolisemman kaikkia vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittavia kohtaan.

Lisäeläkevakuuttaminen

YEL-lisäeläkevakuuttaminen päättyi vuoden 2006 lopussa. Siihen mennessä karttuneesta lisäeläkkeestä muodostetaan vapaakirja, jonka yrittäjä saa aikaisintaan lisäeläkevakuutukseen liittyvästä eläkeiästä alkaen. Lähellä eläkeikää olevien oikeus lisäeläkkeeseen turvataan siirtymäsäännöksellä.

2.2 Työttömyysturva

2.2.1 Yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturva

Työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaan päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoiminta tai oma työ todistettavasti on lopetettu tai se on ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Yritystoiminta tai oma työ on katsottava lopetetuksi konkursiin asettamisella tai siinä aiemmin työllistyneen henkilön työkyvyn alennuttua olennaisesti tai kun muutoin on ilmeistä, ettei sitä enää jatketa. Yritystoiminta tai oma työ katsotaan todistettavasti keskeytetyksi, kun yhtiön selvitystilan tai yhtiön purkamista koskevan sopimuksen taikka ammatinharjoittajan tekemien ilmoitusten ja toimenpiteiden perusteella on pääteltävissä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on keskeytetty.

Lokakuun alussa 2007 voimaan tulleella lainmuutoksella yrittäjän palveluksessa työskentelevän perheenjäsenen pääsyä työttömyysturvan piiriin helpotettiin. Yritystoiminnan tai oman työn lopettamista tai neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä, jos perheenjäsenen työ yrityksessä on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Säännöstä ei sovelleta perheenjäseneen, jolla on tai on ollut määräysvaltaa yrityksessä.

2.2.2 Yrittäjän jälkisuoja

Vuoden 2005 alusta tuli voimaan lainmuutos koskien yrittäjän jälkisuoja-aikaa. Säännöksen mukaan yrittäjällä on 32 kalenteriviikon pituinen jälkisuoja-aika silloin, kun yrittäjä aloittaa palkkatyön ja siirtyy yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi. Jos hän jää palkkatyöstä työttömäksi jälkisuoja-aikana, hänellä on oikeus työttömyyspäivärahaan yrittäjänä täyttämässä työssäoloehdon perusteella. Samalla yrittäjällä on mahdollisuus täyttää jälkisuoja-aikana palkansaajan työssäoloehto.

2.3 Sairausvakuutus

2.3.1 Sairauspäiväraha

Vuoden 2006 alusta lukien laajennettiin yrittäjän oikeutta saada sairauspäivärahaa. Lainmuutoksen perusteella korvataan yrittäjälle osa sairauspäivärahan omavastuuajasta. Jos yrittäjällä työkyvyttömyyden alkaessa on voimassa eläketurvaa koskeva yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus, hänelle maksetaan sairauspäivärahaa työkyvyttömyyden ajalta lukuun ottamatta työkyvyttömyyden alkamispäivää ja kolmea sitä seuraavaa arkipäivää. Säännös koskee niitä YEL-vakuutettuja yrittäjiä, joilla on voimassa oleva YEL-vakuutus. Vakuutuksen ei kuitenkaan tarvitse olla pakollinen, vaan myös vapaaehtoisesti otettu vakuutus merkitsee sitä, että henkilö kuuluu säännöksen piiriin.

2.3.2 Osasairauspäiväraha

Sairausvakuutuslakiin tuli vuoden 2007 alusta alkaen osasairauspäivärahajärjestelmä, jossa vakuutetulla on mahdollisuus työskennellä osa-aikaisesti ja saada lisäksi osasairauspäivärahaa vähintään 60 sairauspäivärahapäivää kestäneen sairauden jälkeen. Osasairauspäivärahaa maksetaan sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla työkyvyttömälle työntekijälle tai yrittäjälle. Osasairauspäiväraha on itsenäinen etuus, jonka maksamisen edellytyksenä on, että kokoaikaisessa työsuhteessa oleva työntekijä on sopinut työnantajansa kanssa työnsä tekemisestä osa-aikaisesti laissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. Työajan ja palkan on vähennyttävä 40—

60 prosenttiin aiemmasta. Yrittäjältä osasairauspäivärahan saamiseksi edellytetään, että työaika ja ansiot ovat alentuneet vastaavalla tavalla. Määrältään osasairauspäiväraha on aina puolet sitä välittömästi edeltävästä sairauspäivärahasta ja sitä voidaan maksaa 12—72 arkipäivää.

2.4 Työterveyshuolto

Ennen vuotta 2006 yrittäjällä oli oikeus vain korvaukseen vapaaehtoisesti järjestämästään ennalta ehkäisevästä työterveyshuollosta. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleella lain muutoksella sääntelyä muutettiin siten, että yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä on oikeus korvaukseen myös sairaanhoitona ja muuna terveydenhoitona järjestetystä työterveyshuollosta. Sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon korvattavuus edellyttää, että yrittäjä on järjestänyt itselleen myös ennalta ehkäisevän työterveyshuollon. Työterveyshuollon järjestäminen on yrittäjälle edelleen vapaaehtoista. Aikaisemmasta poiketen korvattavia kustannuksia ovat sekä ennalta ehkäisevän toiminnan kustannukset että yrittäjän työterveyshuollon yhteydessä itselleen järjestämän sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon kustannukset. Sairaanhoidolla tarkoitetaan yleislääkäritasoista avosairaanhoitoa sekä erikoislääkärin toimintaa siltä osin kuin se perustuu yrittäjän työterveyslääkärin arvioimaan tarpeeseen selvittäessä yrittäjän työkykyä ja hoitomahdollisuuksia. Kustannusten korvaamisessa noudatetaan soveltuvin osin työnantajan koskevia säännöksiä.

3 YRITTÄJÄT 2009 - TYÖRYHMÄN EHDOTUKSET

Seuraavassa esitellään työryhmän toimikautensa aikana käsittelemät yrittäjien sosiaaliturvaa koskevat kysymykset ja työryhmän niihin liittyvät ehdotukset. Työryhmä on järjestänyt kuulemistilaisuudet, joissa on käsitelty yrittäjän työttömyysturvaa, itsensä työllistävän yrittäjän työttömyysturvaa sekä yrittäjän eläkelakia koskevia ehdotuksia.

3.1 Työeläkelainsäädännön mukainen yrittäjämääritelmä

3.1.1 Nykytila

Yrittäjän eläkelaiissa (YEL) yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työ- tai virkasuhteessa. YEL:n mukainen vakuuttaminen edellyttää aina, että henkilö työskentelee yrityksessään. Pelkän omistamisen perusteella YEL:n mukainen yrittäjäkäsitys ei täyty. Se, pidetäänkö henkilöä yrittäjänä vai palkansaajana, ratkaistaan lähtökohtaisesti työoikeudellisten periaatteiden mukaan. Kun työtä tekevä on yhtiön osakas, rajanveto työeläkelakien välillä tehdään TyEL:n 7 §:n ja YEL:n 3 §:n perusteella. YEL:n mukaan vakuutettavana yrittäjänä pidetään osakeyhtiön osakasta, joka työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa ja omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaavasta määräämisvallasta.

Voimassa oleva lainsäädäntö on erityisesti osakeyhtiöiden osalta koettu ongelmalliseksi. Nykyisen lain korkean 50 prosentin omistusvaatimuksen vuoksi YEL-vakuuttamisen ulkopuolelle jäävät yrittäjät, jotka omistavat yrityksestään enintään puolet taikka esim. tasaosin (esim. 1/3 – 1/3 – 1/3). Tässä tilanteessa osaomistajat tulee tällä hetkellä vakuuttaa kuten palkansaajat. Osaomistajat eivät kuitenkaan välttämättä nosta palkkaa, jolloin heille ei myöskään nykyisen järjestelmän puitteissa kerry eläketurvaa. Osaomistajat kokevat kuitenkin toimivansa yrittäjinä ja heillä on myös toiminnassaan merkittävä yrittäjäriski.

3.1.2 Työryhmän ehdotus

Johtavassa asemassa työskentelevää osakasta pidettäisiin yrittäjänä, jos hän omistaisi joko yksin vähintään 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa vähintään 50 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Osakkaan tulisi perheenjäsenten kanssa yhdessä osakkeita omistettaessa omistaa itse vähintään yksi osake. Lisäksi muussa yhteisössä, kuten osuuskunnassa tai ulkomaisessa yhteisössä, johtavassa asemassa olevaa henkilöä pidettäisiin yrittäjänä, jos hänellä olisi yhteisössä edellä kuvattua vastaava määräämisvalta. Välillistä omistusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että välillinen omistus otettaisiin huomioon, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa toisesta yhteisöstä tai yhtymästä vähintään 50 prosenttia tai heillä on vastaava määräämisvalta. Omistusosuuden muutos toisi YEL-vakuutuksen piiriin sekä sellaisia yrittäjiä, jotka tällä hetkellä ovat kokonaan lakisääteisen työeläkevakuutuksen ulkopuolella, että sellaisia henkilöitä, jotka tällä hetkellä on vakuutettu TyEL:in mukaisesti työntekijään rinnastettuina henkilöinä. Vastaava muutos tehtäisiin myös maatalousyrittäjän eläkelakiin. Muutoksen toimeenpanon yksityiskohtiin liittyvät kysymykset ratkaistaisiin asian jatkovalmistelussa. Ehdotukseen liittyvä lakiluonnos on muistion liitteenä.

3.2 Työttömyysturva

3.2.1. Yrityksessä työllistyvän perheenjäsenen työttömyysturva

3.2.1.1 Nykytila

Työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaan päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä työllistyneen henkilön katsotaan työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoiminta tai oma työ on todistettavasti lopetettu tai sen ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Säännöksen tavoite on, että työttömyysturvalla ei tueta yritystoimintaan kuuluvia riskejä ja siihen normaalina osana kuuluvia toiminnan vaihteluja. Lopettamista tai keskeytystä ei edellytetä silloin, jos henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista tai jos henkilöä on pidetty palkansaajan rinnastettavana yrittäjänä tai jos yritystoimintaa on luonnonolosuhteista johtuen pidetty kausiluonteisena. Yritystoiminta tai oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilö on ollut vähintään 10 kuukautta kyseiseen yritystoimintaan tai omaan työhön liittymättömässä kokoaikatyössä tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Myös alkava yritystoiminta voi olla sivutoimista, jos se on työmäärältään sellaista, ettei se ole esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle. Jos yritystoiminnan työmäärässä ei tapahdu muutosta, sivutoimisuudelle ei ole asetettu enimmäiskestoja. Sivutoimisesti yritystoiminnassa työllistyvän henkilön työttömyysetuutta määriteltäessä otetaan yritystoiminnasta mahdollisesti saatava tulo huomioon etuuden määrässä.

Yrityksessä työllistyneen perheenjäsenen työttömyysturvaa koskevia säännöksiä muutettiin lokakuun alussa 2007 voimaan tulleella lain muutoksella. Sellaisen yritystoiminnassa työllistyneen perheenjäsenen, jolla ei ole määräysvaltaa yrityksessä pääsemistä työttömyysturvan piiriin helpotettiin. Tällaisen henkilön osalta yritystoiminnan lopettamista tai neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä, jos henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista tai henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta. Henkilön päätoimisen työllistymisen katsotaan olleen satunnaista, jos hän on työllistynyt yrityksessä yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan. Tuotantosuunnan lopettamiseen rinnastetaan koko yrityksen tuotantosuunnan tai toiminnan vaihtaminen sekä tietyn toiminnan lopettaminen ja ulkoistaminen.

Perheenjäsenen työttömyysturvassa on kuitenkin edelleen katsottava olevan joitakin epäkoh-
tia. Tuotannosuunnan lopettamisen ohella yrityksessä työskentelevän perheenjäsenen työ voi
loppua myös sen johdosta, että yrityksen toiminta ja sen myötä liikevaihto on hiipunut, minkä
johdosta yrityksessä ei enää riitä työtä perheenjäsenelle, eikä yrityksen taloudellinen tilanne
myöskään mahdollista enää vastikkeen maksamista perheenjäsenelle. Tällainen tilanne voi
syntyä esimerkiksi sen johdosta, että yrityksen asiakaskunta on vähentynyt alueen väkiluvun
tai väestörakenteen muutoksen takia. Tilanne muodostuu usein sellaiseksi, että yrityksellä
olisi tarjota työtä toiselle yrittäjäpuolisolle, mutta ei molemmille. Perheenjäsen ei tässä tilan-
teessa kuitenkaan pääse työttömyysturvan piiriin. Voimassa oleva lainsäädäntö edellyttää yri-
tyksen toiminnan lopettamista, jotta perheenjäsen tulisi oikeutetuksi työttömyysturvaan.

Työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaan yritystoiminta katsotaan sivutoimiseksi, jos henki-
lö on ollut vähintään 10 kuukautta kyseiseen yritystoimintaan liittymättömässä kokoaikatyös-
sä tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan
niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Perheenjäsen on siten
työttömyysturvalain mukaan yrittäjä kunnes hän on työllistynyt vähintään 10 kuukautta ulko-
puolisen työnantajan palveluksessa. Yrittäjän perheenjäsenen työllistyminen yrityksen ulko-
puolelle saattaa usein olla vaikeaa, sillä yritystoiminnan hiipuminen liittyy usein tilanteisiin,
joissa taloudellisen toimeliaisuuden edellytykset ovat muutenkin huonot, esimerkiksi muutto-
tappioalueilla ja korkean työttömyyden alueilla. Kyse on usein jo työuransa loppupuolella
olevista henkilöistä, joiden osaaminen liittyy keskeisesti oman yrityksen toimintaan.

3.2.1.2 Työryhmän ehdotus

Yrityksessä työllistyneen perheenjäsenen kohdalla arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös
työttömyys, joka johtuu yrityksen taloudellisen kannattavuuden olennaisesta heikentymisestä
tai tuotannosuunnan merkittävästä supistumisesta.

Työttömyysturvalakia tulisi muuttaa siten, että työttömyysturvaa myönnettäisiin yrittäjän per-
heenjäsenelle myös sillä perusteella, että yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavista asiakir-
joista, kuten tilinpäätöksistä, on nähtävissä, että työ yrityksessä on vähentynyt siinä määrin,
että työtä ei enää riitä perheenjäsenelle eikä yritystoiminnasta syntyvä tulo tuota perheenjä-
sentä kohti laskettuna sitä määrää, jota voidaan pitää vähimmäistoimeentulon rajaa osoittava-
na. Työttömyysturvaa yrityksen taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettäi-
siin kuitenkin vain silloin, kun yrityksessä työskentelee enää yrittäjäperheen jäseniä. Käytän-
nössä tämä tarkoittaisi useimmiten yrittäjäpuolisoja. Kyseinen rajaus vähentäisi riskejä etuu-
den väärinkäytöstä.

Työttömyysturvan saaminen tällä perusteella edellyttäisi lisäksi, että perheenjäsenellä ei ole
yli 15 prosentin omistusosuutta tai äänivaltaa eikä muutoinkaan määräysvaltaa yrityksessä.
Tämä omistus/määräysvaltakriteeri tulisi koskemaan myös työttömyysturvan saantia tuotanto-
suunnan muutos –perusteen nojalla.

Yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvan ehdotettu parantaminen vaatisi arviolta 1 miljoo-
nan euron lisäyksen valtion tulo- ja menoarviossa työttömyysturvan määrärahoihin. Ehdotuk-
seen liittyvä lakiluonnos on muistion liitteenä.

3.2.2 Yrittäjän työssäoloehto

3.2.2.1 Nykytila

Yrittäjällä on oikeus saada ansiopäivärahaa, jos hän on työttömäksi jäädessään ollut yrittäjäkassan jäsen vähintään 24 kuukautta ja täyttänyt työssäoloehdon toimimalla vähintään 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Laajuudeltaan olennaista on yritystoiminta, jonka aikainen yrittäjän eläkelain mukainen eläkevakuutustulo vastaa säädettyä alarajaa eli on vähintään 8 520 euroa vuodessa. Vastaava alaraja maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen eläkevakuutustulon osalta on 4800 euroa vuodessa. Alarajasta säädetään työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Alarajaa ei ole sidottu indeksiin, joten se on tosiasiallisesti vuosien kuluessa laskenut.

Palkansaajan työssäoloehto on esitetty lyhennettäväksi 43 kalenteriviikosta 34 kalenteriviikkoon. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan yrittäjän työssäoloehdon täyttymisen ehdot ovat erilaiset riippuen siitä, onko kyseessä työssäoloehdon täytyminen ensimmäistä kertaa vai työssäoloehdon täytyminen uudestaan päivärahakauden aikana. Kun tarkastellaan työssäoloehdon täyttymistä ensimmäisen kerran, otetaan huomioon kaikki työskentelyjaksot. Sitä vastoin arvioitaessa työssäoloehdon täyttymistä päivärahakauden aikana, otetaan huomioon ainoastaan vähintään 12 kuukautta kestävät työskentelyjaksot.

3.2.2.2 Työryhmän ehdotus

Yrittäjän työssäoloehto on työryhmän käsityksen mukaan perusteltua lyhentää palkansaajan työssäoloehto vastavasti 24 kuukaudesta 18 kuukauteen. Samalla työssäoloehdon luettavien työskentelyjaksojen pituutta olisi perusteltua lyhentää, jotta työssäoloehdon lyhentämisellä olisi käytännössä merkitystä. On myös perusteltua säännösten selkiyttämisen kannalta, että työssäoloehto täytyisi samalla tavalla riippumatta siitä, onko yrittäjälle jo maksettu päivärahaa vai ei. Pääsääntöisesti yrittäjän työssäoloehdosta luetaan vain työ, joka on vakuutettu yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti. Näiden eläkelakien piiriin kuuluu vain vähintään neljä kuukautta kestänyt yritystoiminta. Tämän johdosta työryhmä katsoo, että vähintään neljä kuukautta kestänyt yritystoiminta tulisi lukea yrittäjän työssäoloehdosta. Lyhennettäessä yrittäjän työssäoloehto, tulisi myös ansiopäivärahan saamisen edellytyksenä olevaa vakuutettunaoloaika yrittäjäkassassa lyhentää 24 kuukaudesta 18 kuukauteen.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on antanut 2.10.2009 hallituksen esityksen HE 179/2009 vp, jolla edellä esitetty muutos työttömyysturvalakiin toteutetaan.

Työryhmä ehdottaa lisäksi, että yritystoiminnan olennaisuutta arvioitaessa käytettävä eläketulon alaraja tulisi sitoa TyEL:in palkkakertoimeen, jossa palkkojen kehityksen vaikutus on 80 prosenttia ja hintojen kehityksen vaikutus 20 prosenttia. Lisäksi mainittuun eläketulon määrään olisi tehtävä tasokorotus.

3.2.3 Yrittäjän työttömyysturvan jälkisuoja

3.2.3.1 Nykytila

Palkansaajakassassa vakuutetun työssäoloehdon täyttävän henkilön ryhtyessä yrittäjäksi, hänelle syntyy jälkisuojaoikeus, jonka pituus on enintään 18 kuukautta yritystoiminnan aloittamisesta. Yrittäjän jäädessä työttömäksi jälkisuoja-aikana, hänen päivärahansa lasketaan palkansaajana ansaittujen ansioiden perusteella. Vastavasti yrittäjäkassasta palkansaajakassaan

siirtyneen henkilön jälkisuoja-aika on enintään 32 viikkoa, minkä ajan oikeus yrittäjän työttömyyspäivärahaan säilyy.

3.2.3.2 Työryhmän ehdotus

Jälkisuojaa koskevaa lainsäädäntöä on työryhmän käsityksen mukaan perusteltua muuttaa siten, ettei väliinpuotoamisen vaaraa ole. Tämä tarkoittaa, että mikäli yrittäjäksi ryhtynyt henkilö jäisi työttömäksi ennen kuin hän on ehtinyt täyttää yrittäjän työssäoloehdon yrittäjäkassan jäsenenä, yrittäjälle maksettaisiin sitä työttömyyspäivärahaa, johon hänellä olisi ollut oikeus palkansaajakassan jäsenenä. Tämä jälkisuojaoikeus lakkaisi vasta sitten, kun yrittäjä olisi hankkinut oikeuden yrittäjän työttömyyspäivärahaan täyttämällä yrittäjän työssäoloehdon. Vastaavasti yrittäjäkassasta palkansaajakassaan siirtynyt henkilö säilyttäisi oikeuden yrittäjän työttömyyspäivärahaan siihen asti, kunnes hän on palkansaajakassan jäsenenä täyttänyt palkansaajan työssäoloehdon.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on antanut 2.10.2009 hallituksen esityksen HE 179/2009 vp, jolla edellä esitetty muutos työttömyysturvalakiin toteutetaan.

3.2.4 Itsensä työllistävien yrittäjien työttömyysturva

3.2.4.1 Nykytila

Itsensä työllistävien yrittäjien joukossa on yrittäjiä, jotka kokevat olevansa sosiaaliturvan väliinpuotoajia. Näitä ovat erityisesti lehdistössä työskentelevät ei-työsuhteiset freelance-journalistit. He työllistyvät omassa työssään, joten heidät tulkitaan yrittäjiksi ja YEL-vakuutusvelvollisiksi. Yrittäjän sosiaaliturva koetaan kuitenkin kalliiksi suhteessa freelancerin keskimääräisiin tuloihin. Monet näistä yrittäjistä kokevat, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan voimassa olevilla ehdoilla heidän ei kannata vakuuttaa itseään. Työntekijän ja yrittäjän status saattaa vaihdella lyhyenkin ajan kuluessa, jolloin kaksijakoisen palkansaajien ja yrittäjien työttömyysturvaan jakautuvan järjestelmän ei koeta antavan riittävän kattavaa turvaa.

3.2.4.2 Työryhmän ehdotus

Työryhmä ei pidä perusteltuna kokonaan uuden järjestelmän luomista itsensä työllistävien yrittäjien työttömyysturvaa varten. Työryhmä katsoo, että itsensä työllistävien yrittäjien työttömyysturva on kehitettävä osana yrittäjien työttömyysturva.

3.3 Yksityisen elinkeinonharjoittajan oikeus saada vähentää sairaan lapsen hoitokulut verotuksessa

3.3.1 Nykytila

Työntekijällä on työsopimuslain mukaan yleensä oikeus jäädä tilapäisesti eli enintään neljäksi päiväksi hoitamaan sairasta alle 10-vuotiasta lasta kotiin. Useiden työehtosopimusten mukaan tällainen tilapäinen hoitovapaa on palkallinen. Useat työnantajat järjestävät lapselle ulkopuolisen hoitajan, jolloin lapsen vanhempi voi hoitaa työtään normaalisti. Tuloverolain 69 §:n 3 momentin mukaan työntekijälle ei synny tällaisesta työnantajan tarjoamasta etuudesta veronalaista tuloa. Yritykselle työntekijän sairaan lapsen hoidosta aiheutuva kustannus on vähennyskelpoinen.

Yrittäjän tilanne hänen oman lapsensa sairastuessa poikkeaa palkansaajan asemasta. Yhtiömuoto vaikuttaa yrittäjällä siihen, kuinka sairaan lapsen hoitajan palkkakuluja kohdellaan

verotuksessa. Yrittäjän harjoittaessa toimintaa osakeyhtiön, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön muodossa yrittäjä on oikeutettu samoihin henkilökuntaetuihin kuin muut yrityksen työntekijät. Yrityksen järjestämä sairaan lapsen hoito on yrittäjälle verovapaata tuloa ja yritys saa vähentää tästä aiheutuvan kustannuksen verotuksessaan. Sen sijaan yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei ole vastaavaa oikeutta. Lapsen sairastuessa äkillisesti yrittäjän kotiin jäämisestä aiheutuvaa tulonmenetystä ei korvata, eivätkä lapsen hoitajan palkkakustannukset ole yritystoiminnan verotuksessa vähennyskelpoisia.

Tämä on selkeä epäkohta yksityisten elinkeinonharjoittajien asemassa. Asemaa hankaloittaa entisestään vielä se, että erityisesti yksinyrittäjät harjoittavat yritystoimintaa yksityisinä elinkeinonharjoittajina eli yrittäjän poissaolo on erityisen haavoittavaa näille yrityksille. Edelleen asiassa on huomattava se, että merkittävä osa naisyrittäjistä harjoittaa yritystoimintaa yksityisinä elinkeinonharjoittajina. Vielä nykypäivänäkin perheessä äiti on yleensä se, joka jää kotiin hoitamaan sairastunutta lasta. Yksityisiä elinkeinonharjoittajia on Suomessa noin 105.000.

Valtiovarainministeriön vero-osasto on 18.01.2009 antamassaan lausunnossa ottanut kielteisen kannan verovähennysoikeuden laajentamiseen. Valtiovarainministeriö perustelee kielteistä kantaansa työntekijän ja yksityisen elinkeinonharjoittajan työoikeudellisen aseman erilaisuudella. Työoikeudellisista lähtökohdista johtuen yksityinen elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa itselleen palkkaa. Jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa itselleen jonkin edun, kyse ei elinkeinotoimintaan liittyvä vähennyskelpoinen palkkameno, vaan meno on pidettävä elinkeinonharjoittajan itsensä elantomenona. Verotuksen vahvana pääsääntönä on pidetty sitä, että elantomenot eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia. Valtiovarainministeriö ei pidä perusteltuna tästä periaatteesta luopumista. Valtiovarainministeriö katsoo, että itse tarjottujen elantokulujen luonteisten menojen säättäminen elinkeinotulosta vähennyskelpoiseksi olisi ongelmallista ja siihen liittyisi huomattavia rajanveto- ja valvontaongelmia. Ministeriön mukaan on myös huomioitava kotitalousvähennyksen mahdollisuus. Yksityiselle elinkeinonharjoittajalle on usein edullisempaa saada lapsen hoidosta aiheutuvista kustannuksista kotitalousvähennys, kuin että vastaavat kulut säädettäisiin elinkeinotoiminnan kuluista vähennyskelpoiksi.

3.3.2 Työryhmän ehdotus

Työryhmän kanta on, että oikeus saada vähentää sairaan lapsen hoitokulut verotuksessa tulee laajentaa koskemaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Uudistus olisi perusteltu erityisesti yksinyrittäjien osalta.

3.4 Yksityisen elinkeinonharjoittajan liikunta- ja kulttuuriseteli

3.4.1 Nykytila

Liikunta- ja kulttuuriseteleitä käsitellään työntekijöiden verotuksessa verovapaana henkilökuntaetuutena. Vuoden 2009 alusta etuus on verovapaa silloin, kun etuuden määrä ei nouse vuodessa yli 400 euron. Vuoden 2008 loppuun asti raja on ollut 200 euroa ja se koskenut vain liikuntaseteleitä. Kyseessä ei siis ole työntekijöille palkanluonteinen etuus. Yhtiömuotoisten yritysten omistajayrittäjät voivat myös järjestää itselleen vastaavan etuuden. Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei sen sijaan ole mahdollisuutta järjestää yrityksensä kautta itselleen vastaavaa oikeutta. Työkyvyn säilyttäminen on kuitenkin myös yksityisille elinkeinonharjoittajille yhtä tärkeää.

Verohallitus on antanut 21.12.2007 ohjeen eräistä kannanotoista yritysverokysymyksissä. Tuossa ohjeessa on katsottu, ettei liikkeen- ja ammatinharjoittaja saa vähentää elinkeinotoi-

minnan kuluna itselleen ostamiensa liikuntaseteleiden hankintamenoa. Verohallituksen kannanotto perustuu siihen, että henkilökunnalle annettujen tavanomaisten etuuksien kohdalla on kyse tuloverolain erityissäännöksestä, jota ei voida soveltaa yksityiseen liikkeen- ja ammatinharjoittajaan. Jotta tällainen vähennys voitaisiin tehdä, tulisi tästä olla verohallituksen käsityksen mukaan erityissännös elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa.

Valtiovarainministeriön vero-osasto on 18.01.2009 antamassaan lausunnossa ottanut kielteisen kannan verovähennysoikeuden laajentamiseen koskemaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Valtiovarainministeriö esittää kielteiselle kannalleen samat perusteet kuin sairaan lapsen hoitokulujen kohdalla.

3.4.2 Työryhmän ehdotus:

Työryhmän kanta on, että liikunta- ja kulttuurisetelien verovähennysoikeus tulisi laajentaa koskemaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Työryhmän mielestä ei ole riittäviä verotuksellisia syitä estää yksityistä elinkeinonharjoittajaa käyttämästä liikunta- ja kulttuurisetelietuutta hyväkseen samassa määrin kuin hän voisi tarjota sitä omille työntekijöilleenkin. Liikunta- ja kulttuuriseteleiden hankintameno tulee sallia vähennettäväksi yksityisen elinkeinonharjoittajan verotuksessa siltä osin kuin hän voisi verovapaana henkilökuntaetuutena hankkia etuuden työntekijöilleen.

3.5 Osittainen hoitoraha

3.5.1 Nykytila

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 13 §:n mukaan työtai virkasuhteessa olevalla lapsen vanhemmalla tai huoltajalla on oikeus osittaiseen hoitorahaan, jos vanhemman tai huoltajan keskimääräinen viikoittainen työaika on lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tuntia. Osittaisen hoitorahan suuruus on 70 euroa kuukaudessa ja hallitusohjelman mukaan se on tarkoitus nostaa 90 euroon 1.1.2010. Tämä etuus ei koske lainkaan yrittäjiä, mikä on selvä epäkohta yrittäjän sosiaaliturvassa. Hallitusohjelman mukaan osittaisen hoitorahan soveltamisalaa on tarkoitus laajentaa koskemaan yrittäjiä samalla kun sen taso nostetaan.

3.5.2 Työryhmän ehdotus

Yrittäjille myönnetään hallitusohjelman mukaisesti oikeus saada osittaista hoitorahaa vuoden 2010 alusta lukien.

Yrittäjällä, jonka omassa yrityksessä tehty työ on vähentynyt aiemmasta vähintään 25 prosenttia olisi oikeus saada osittaista hoitorahaa. Yrittäjiksi katsottaisiin ne yrittäjät, jotka ovat yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaan velvollisia ottamaan sanotun lain mukaisen vakuutuksen. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterijakson ajalta edellyttäen, että he eivät vähennä yrittäjänä omassa yrityksessä tekemäänsä työtä yhtäaikaaisesti.

Edellytyksenä osittaisen hoitorahan saamiselle olisi, että yrittäjän yrityksessään tekemä työ olisi tosiasiallisesti vähentynyt vähintään 25 prosenttia. Yrittäjän olisi kyettävä esittämään luotettava näyttö työn tosiasiallisesta vähenemisestä. Luotettavana näyttönä voitaisiin pitää yrityksen kirjanpitäjän antamaa selvitystä yrittäjän tulojen vähenemisestä vaadittavalla määrällä, päiväkodin kirjallista päätöstä siitä, että yrittäjän lapsi on päivähoitossa enintään kuusi tuntia päivässä, selvitystä sijaisen palkkaamisesta tai muuta vastaavaa luotettavaa selvitystä.

Hallituksen esitys HE 157/2009 vp, jolla yrittäjät saatettaisiin osittaisen hoitorahan piiriin, on annettu eduskunnalle 15.09.2009.

3.6 Osasairauspäiväraha

3.6.1 Nykytila

Osasairauspäivärahaa maksetaan sairausvakuutuslain perusteella 16 – 67-vuotiaalle yrittäjälle, joka on sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla työkyvytön ja on saanut sairauspäivärahaa yhtäjaksoisesti vähintään 60 sairauspäivärahopäivän ajan. Käytännössä 60 sairauspäivärahopäivää tarkoittaa noin kolmen kuukauden ajanjaksoa. Osasairauspäivärahan edellytyksenä on, että yrittäjän työaika vähenee 40 – 60 prosenttiin aikaisemmasta työajasta. Lisäksi edellytyksenä on, että yrittäjä pystyy terveystään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan tehtävistään. Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 72 arkipäivältä joko yhtäjaksoisesti tai vähintään 12 arkipäivän yhtäjaksoiselta ajalta. Osasairauspäivärahaa maksetaan sairauspäivärahan päättymistä seuraavasta arkipäivästä alkaen. Osasairauspäivärahan määrä on puolet sitä välittömästi edeltävän sairauspäivärahan määrästä. Osasairauspäiväraha on itsenäinen etuus, eikä osasairauspäivärahopäiviä lueta sairauspäivärahan enimmäisaikaan.

Nykyinen järjestelmä, jossa osasairauspäivärahan edellytyksenä on vähintään 60 sairauspäivärahopäivää kestänyt sairaus on ongelmallinen yrittäjien kannalta. Yrittäjillä tulisi olla mahdollisuus työskennellä osa-aikaisesti heti sairauden alkamisesta lähtien. Poissaolo yritystoiminnasta 60 sairauspäivärahopäivän ajan vaarantaa yrityksen toiminnan ja tulevaisuuden erityisesti yksinyrittäjien kohdalla sekä edistää syrjäytymistä työelämästä.

3.6.2 Vuoden 2010 alussa voimaan tulevat muutokset

Osasairauspäivärahaa koskeva lainsäädäntö muuttuu vuoden 2010 alusta (HE 62/2009 vp) siten, että vakuutetulla on oikeus saada osasairauspäivärahaa työkyvyttömyyden alusta lukien sairauspäivärahan omavastuuajan jälkeen. Osasairauspäiväraha voi alkaa myös välittömästi sairauspäivärahaikauden tai kuntoutusrahaikauden jälkeen. Lainmuutos koskee myös yrittäjiä ja näin ollen korjaa edellisessä kappaleessa kuvatun epäkohdan.

3.7 YEL-työtulokaton poistaminen

3.7.1 Nykytila

YEL:lle asetettiin työtulokatto YEL-lain säätämisen yhteydessä vuonna 1970, koska tuolloin yrittäjä olisi silloin vielä varsin pienellä YEL-vakuutusmaksulla voinut hankkia itselleen maksamaansa maksuun nähden ylisuuren eläke-etuuden. Palkansaajilla kattoa ei ole. Työtulon yläraja rajoittaa YEL-joustopäivärahan käyttöä jossain määrin, koska katto tulee siellä vastaan jos kun YEL-työtulo on puolet katosta. YEL-työtulo katto on nyt 140 500 €/vuodessa.

3.7.2 Työryhmän ehdotus

Työryhmä on eri intressitahoja kuultuaan päättänyt siihen, että se ei ehdota työtulokaton poistamista. Yksi peruste YEL-työtulokaton on ollut valtion osuus järjestelmän rahoituksessa. Työtulokatto voitaisiin ajatella poistettavaksi siten, että työtulon nykyisen ylärajan ylittävältä osalta valtio ei osallistuisi eläkkeiden maksamiseen. Tältä osin siitä tulisi yrittäjien itsensä kustantama. Tämän hetken tietojen perusteella voidaan arvioida, että korkeintaan noin 300 yrittäjää nostaisi työtulonsa nykyisen katon yläpuolelle. Pienen käyttäjämäärän johdosta järjestelmän toimeenpanokustannukset muodostuisivat kestävämmän korkeiksi eläkkeensaajaa

kohden. Toiseksi työtulokaton poistaminen lisääsi riskejä siihen, että YEL-työtulon huomattavalla korottamisella pyrittäisiin hankkimaan keinoitekoisen suurta sairauspäivärahaa pitämällä YEL-työtulo vähintään kuusi kuukautta ylisuurena. Tämän ehkäisemiseksi eläketurvan ja päivärahan määräytymisen välinen yhteys olisi poistettava, mikä myös tekisi järjestelmästä monimutkaisemman.

3.8 Vuorotteluvapaa

3.8.1 Nykytila

Yrittäjät eivät voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuulu vuorotteluvapaajärjestelmän piiriin. Vuorotteluvapaajärjestelmä on palkansaajien osalta perustunut määräaikaiseen lainsäädäntöön. Palkansaajien vuorotteluvapaasta on päätetty säätää pysyvällä lainsäädännöllä.

Vuorotteluvapaalaki perustuu siihen, että työnantaja ja työntekijä sopivat vuorotteluvapaasta ja samalla työnantaja sitoutuu palkkaamaan työttömänä työnhakijana olevan työttömän sijaiseksi vapaata vastaavaksi ajaksi työhön määräaikaiseen työ- tai virkasuhteeseen. Sijaisen on oltava kokoaikatyössä. Sijaiseen sovelletaan niitä työ- ja virkasuhteen ehtoja, joita muutoinkin on sovellettava työpaikalla, mukaan lukien palkkaus. Sijaiselle ei voida antaa palkkatukea muuta kuin siinä tapauksessa, että hän on ollut pitkäaikaistyötön.

Työ- ja elinkeinoministeriö on 30.09.2008 antamassaan lausunnossa suhtautunut kielteisesti yrittäjän vuorotteluvapaaseen. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että vuorotteluvapaajärjestelmää ei voida sellaisenaan soveltaa yrittäjään muuttamalla vain soveltamisaläsäännöstä. Lähtökohtaisesti olisi muutettava koko vuorotteluvapaan määritelmä. Myös vuorotteluvapaan sopimista säätelevät säännökset tulisi kokonaisuudessaan harkita uudelleen. Myöskään sijaisen palkkaamista koskevat säännökset eivät työ- ja elinkeinoministeriön mukaan sellaisenaan sovi yrittäjiin, sillä niiden kustannukset suhteessa vuorottelukorvaukseen olisivat huomattavat ja sellaisten työttömien työnhakijoiden löytyminen, jotka voisivat korvata perheyrittäjien työskennelevän yrittäjän työpanoksen kokonaan, voi olla hyvin vaikea löytää. Lisäksi myöskään vuorotteluvapaan keskeyttämistä koskevat säännökset eivät sovellu sellaisinaan yrittäjiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on lausunnossaan arvioinut lisäksi, että vuorotteluvapaan valvonta olisi vaikeaa ottaen huomioon esimerkiksi lain 14 §:ssä säädetyt korvausoikeuden rajoitukset. Korvausoikeutta rajoittavana syynä on myös päätoimisen yrittäjyyden harjoittaminen. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että vuorotteluvapaalakea jouduttaisiin soveltamisalan laajennuksen johdosta muuttamaan lähes kokonaan. Sijoittamalla lakiin säännökset yrittäjien oikeudesta vuorotteluvapaaseen, laista tulisi vaikealukuinen ja vaikeasti ymmärrettävä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa lausunnossaan, että hallitusohjelman mukaisesti olisi erikseen selvitettävä, miten erityisesti perheyrittäjille voitaisiin tarjota vuorotteluvapaata vastaavaa oikeus. Tämä tarkoittaisi sitä, että nimenomaan perheyrittäjän jaksamista tuettaisiin lyhytkestoisen vapaan avulla siten, että hän saisi vapaan ajalta korvausta. Tällaisen mahdollisuuden kehittäminen edellyttäisi työ- ja elinkeinoministeriön mukaan erillistä lakihanketta, jonka valmistelussa voitaisiin hyödyntää soveltuvin osin vuorotteluvapaalakea.

3.8.2 Työryhmän ehdotus

On perusteltua tukea yrittäjien jaksamista mahdollistamalla yrittäjille taloudellisesti tuetun vapaan pitäminen. Yrittäjillä on palkansaajia vastaavasti tarvetta työhyvinvoinnin kohottami-

seen kuntoutumalla, itsensä kehittämiseen koulutuksella sekä omaishoitoon. Vuorotteluvapaa antaisi näihin mahdollisuuden.

Työryhmä ehdottaa, että vuorotteluvapaan soveltamisala laajennettaisiin koskemaan yrittäjiä lisäämällä vuorotteluvapaalakiin yrittäjien vuorotteluvapaoikeutta koskevat säännökset. Työryhmä ehdottaa, että yrittäjien vuorotteluvapaata koskevat säännökset olisivat aluksi voimassa viiden vuoden määräajan. Määräaikana saatujen kokemusten perusteella arvioitaisiin, onko perusteltua tehdä järjestelmästä pysyvä. YEL- tai MYEL-vakuutetun yrittäjän olisi pidettävä eläkevakuutus voimassa vuorotteluvapaan ajan 55 – 100 prosentin tasolla verrattuna vapaata edeltävään aikaan. Vuorotteluvapaan sijaiseksi ei voitaisi palkata yrittäjän perheenjäsentä. Vapaan edellytyksenä olisi vähintään kymmenen vuoden toimiminen työttömyysturvalain mukaisena laajuudeltaan olennaisena pidettävän yritystoiminnan harjoittajana. Lisäksi edellytettäisiin, että edellä mainittua yritystoimintaa olisi harjoitettu vähintään 13 kuukauden ajan välittömästi ennen vapaan alkamista. Jos yrittäjäkassojen jäsenistä käyttäisi vuorotteluvapaata yhtä suuri osuus kuin palkansaajakassojen jäsenistä, vuosittaiset kustannukset ansioturvassa olisivat arviolta runsaat miljoona euroa, josta valtionosuus noin 510.000 euroa ja yrittäjäkassojen osuus noin 550.000 euroa. Ehdotukseen liittyvä lakiluonnos on muistion liitteenä.

3.9 Pienituloisten YEL-vakuutettujen eläketurvaloukun loiventaminen

3.9.1 Nykytila

Työryhmälle on esitetty näkemyksiä siitä, että pienituloisilla yrittäjillä YEL-vakuutus ei ole markkinakelpoinen, koska YEL-maksuilla saadusta kokonaiseläke-etuuden lisäyksestä 50 prosenttia häviää kansaneläkkeen vähenemiseen. Tästä syystä pienituloiset yrittäjät voivat kokea, että heidän ei kannata korottaa YEL-vakuutuksensa tasoa. Tämä saattaa olla osasyynä yrittäjien YEL-vakuutusten matalaan tasoon ja siihen, että suuri osa yrittäjistä vakuuttaa itsensä niin heikosti, että jopa osa-aikaeläkkeelle siirtyminen on mahdotonta.

3.9.2 Työryhmän ehdotus

Työntekijäasemassa olevasta poiketen yrittäjällä on mahdollisuus valita oma eläkevakuuttamisensa taso. YEL:n mukaan maksettava eläke vähentää kuitenkin kansaneläkettä samalla tavalla kuin muutkin ansioihin perustuvat eläkkeet. Eläkkeensaajien yhtenäisen kohtelun vuoksi tulee kansaneläkkeen eläkevähenteisyys olla samanlainen kaikkien eläkkeensaajien osalta. Vähimmäiseläketurva on muuttumassa, koska hallitus on tehnyt päätöksen uuden takuueläkkeen käyttöönotosta 1.3.2011 alkaen. Työryhmä katsoo, että tässä vaiheessa ei ole tarpeen ehdottaa vähimmäiseläketurvaa koskevia muutoksia.

3.10 YEL- ja MYEL-yrittäjien sairauspäivärahan omavastuuajan päiväraha

3.10.1 Nykytila

MYEL-vakuutetuille maatalousyrittäjille maksetaan sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaan ns. Meläpäivärahaa neljänneistä sairauspäivästä lähtien enintään omavastuuajan loppuun. Tästä aiheutuvat menot kustantaa valtio. Päivärahan suuruus on 1/514 maatalousyrittäjän MYEL-työtulosta.

YEL-vakuutetuilla yrittäjillä omavastuu-aika lyheni neljään päivään vuoden 2006 alussa. Yrittäjien oikeudesta sairauspäivärahaan omavastuuajalta säädetään sairausvakuutuslain 8 luvun

10 §:ssä. Sairauspäivärahaa maksetaan neljännestä työkyvyttömyyden alkamispäivän jälkeisestä arkipäivästä lukien omavastuuajan loppuun. Etuus lasketaan yrittäjän YEL-työtulosta. YEL-vakuutetut rahoittavat itse uudistuksesta aiheutuvat kustannukset erityisellä YEL-työtulon perusteella määräytyvällä päivärahamaksulla.

Yrittäjien omavastuuajan päivärahaa koskevassa pykälässä on säännös, jonka mukaan omavastuuajan päivärahaa ei kuitenkaan korvata, jos vakuutetulla on oikeus sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaiseen päivärahaan. Säännöstä perusteltiin sillä, että vakuutetun toimeentulo olisi näissä tilanteissa turvattu.

Muut yritystoiminnot lisääntyvät maatiloilla jatkuvasti. Lähes puolella maatiloista on jo muuta yritystoimintaa. Yrittäminen alkaa tavallisesti pienimuotoisena, jolloin se yleensä sisältyy MYEL-vakuutukseen. Laajentuessaan toiminta kuitenkin yleensä siirtyy YEL:in piiriin.

Usein YEL-työtulo on MYEL-työtuloa suurempi. Käytännössä on tullut esiin hyvin epäoikeudenmukaiseksi koettuja tapauksia, joissa yrittäjä on menettänyt huomattavankin YEL:in mukaisen omavastuuajan päivärahan, koska hänellä on ollut pieni MYEL-työtulo, jonka perusteella hän on ollut oikeutettu ns. Mela-päivärahaan.

Vakuutusperiaate ei maaseutuyrittäjillä toteudu. Kaikki YEL-vakuutetut maksavat korotettua päivärahamaksua uuden etuuden vuoksi. Yrittäjät, joilla on sekä MYEL- että YEL-vakuutus eivät kuitenkaan saa omavastuuajan päivärahaa YEL-vakuutuksen perusteella.

3.10.2 Työryhmän ehdotus

Työryhmä ehdottaa, että epäkohta korjattaisiin kumoamalla sairausvakuutuslain 8 luvun 10 §:n 5 momentti. Kumoamisen johdosta yrittäjät, joilla on samanaikaisesti sekä MYEL- että YEL-vakuutus, tulevat oikeutetuiksi saamaan samanaikaisesti omavastuuajan päivärahaa YEL- vakuutuksen ja MYEL-vakuutuksen perusteella.

YEL-vakuutetuista samanaikaisesti MYEL-vakuutettuja on noin neljäsosa. Jos lähdetään olettamasta, että tämä ryhmä sairastaa saman verran kuin muut YEL-vakuutetut, aiheuttaisi lainmuutos arviolta noin 1,5 miljoonan euron nousun vuotuisissa YEL-sairauspäivärahamenoissa. Menojen lisäys rahoitettaisiin korottamalla YEL-vakuutetuilta perittävää sairausvakuutuslain 18 luvun 13 §:n 2 momentin mukaista lisärahoitusosuusmaksua. YEL-vakuutettujen omavastuuajan päivärahan vuosittainen maksuosuus on noin 0,17 %. MYEL -vakuutettujen YEL-yrittäjien oikeus YEL-päivärahaan lisäisi vuosittaista vakuutusmaksua arviolta 0,05 %.

3.11 Yrittäjän aikuiskoulutustuki

3.11.1 Nykytila

Aikuiskoulutustuen hakeminen on yrittäjien keskuudessa ollut melko vähäistä. Vuonna 2007 YEL -vakuutettujen edunsaajien osuus oli vain 2,7 % aikuiskoulutustuen saajista eli noin 215 yrittäjää. Yrittäjien vähäisyyteen aikuiskoulutustuen käyttäjinä vaikuttaa ansionmenetysten toteennäyttämisen kokeminen hankalaksi ja ainoastaan perusosan suuruisen tuen suhteellisen alhainen taso.

Voimassa olevan lainsäädännön perusteella yrittäjällä on oikeus aikuiskoulutustuen perusosaan, joka on 500 euroa kuukaudessa. Tuen saaminen edellyttää, että yrittäjän tulot ovat

alentuneet vähintään kolmasosalla koulutuksen aikana. Ansiotulojen aleneminen selvitetään takautuvasti. Tuki myönnetään takautuvasti vähintään kolmen kuukauden tarkastelujaksoissa. Yrittäjän on annettava selvitys tulojen alenemisesta koulutusaikana. Ansioiden alenemisen osoittaminen on yrittäjille ongelmallista. Yrittäjän ansiot eivät ole yhtä säännölliset kuin palkansaajan. Ansiot eivät välttämättä realisoidu ajallisesti työn tekemisen yhteyteen. Täten yrittäjän voi olla vaikea osoittaa ansion alenema koulutusjakson aikana. Tuen myöntämismenettely on myös aiheuttanut yrittäjille toimeentuloon liittyviä haasteita opiskelun alkuvaiheessa.

3.11.2 Vuonna 2010 voimaan tulevat muutokset

Hallitus on antanut 15.09.2009 eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 152/2009 vp) aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että aikuiskoulutustukea myönnettäisiin yrittäjälle hakemuksen perusteella, jos yrittäjän opiskelun aikainen verotus ei ole vielä valmistunut. Siten aikuiskoulutustukea hakevan yrittäjän ei enää tarvitsisi odottaa kolmea kuukautta ensimmäisen tukierän saamista. Valituskelpoinen päätös voitaisiin antaa ilman erillistä hakemusta sen jälkeen, kun opiskelun aikainen verotus on valmistunut. Päätöksessä ilmoitettaisiin ansiovertailun perusteena käytettävän tulon määrä. Mikäli verotustietojen perusteella tehty vertailu osoittaisi, että yrittäjän tulot eivät ole olleet alentuneet lain edellyttämässä määrin, tukea perittäisiin yrittäjältä takaisin.

Esityksessä aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksiä ehdotetaan yksinkertaistettaviksi ja selkeytettäväksi. Etuuden määräytymistä ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei etuuden kesto määräydy nykyisen ansaintaperiaatteen mukaisesti. Tuen saamisehto ja tukikauden kesto muuttuisivat kiinteiksi. Kahdeksan vuoden työhistorialla opiskelija saisi oikeuden 18 kuukautta kestäväan aikuiskoulutustukeen. Tuen voisi käyttää kerran työuran aikana. Aikuiskoulutustuen tasoa ehdotetaan lisäksi korotettavaksi siten, että se vastaa työttömyyspäivärahan määrää ilman lapsikorotuksia, ylläpitokorvausta ja työttömille koulutusajalta maksettavaa korotusosaa. Aikuiskoulutustuen taso määräytyisi työttömyyspäivärahaa vastaavalla tavalla. Yrittäjälle muutos tarkoittaa noin 50 euron korotusta kuukausittaiseen täyteen tukeen.

3.12 Yrittäjän ammattitutkintostipendi

3.12.1 Nykytila

Ammattitutkintostipendi voidaan myöntää henkilölle, joka on suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon. Ammattitutkintostipendin myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö ei ole täyttänyt 64 vuotta ja että hänellä on työssäoloaikaa suomalaisen työnantajan palveluksessa vähintään viisi vuotta ennen tutkinnon suorittamista. Yrittäjänä toimiminen ei tällä hetkellä oikeuta ammattitutkintostipendiin. Stipendi on 365 euron suuruisen. Ammattitutkintostipendi rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla.

3.12.2. Työryhmän ehdotus

Työryhmä katsoo, että mahdollisuutta myöntää ammattitutkintostipendi myös yrittäjille tulisi selvittää. Ammattitutkintostipendin myöntäminen yrittäjille olisi omiaan kannustamaan yrittäjiä parantamaan ammattitaitoaan ja pätevyyyttään. Yrittäjien ammattitutkintostipendin rahoittamiseen tulisi etsiä ratkaisua.

4 YHTEENVETO TYÖRYHMÄN EHDOTUKSISTA

4.1 Työeläkelainsäädännön mukainen yrittäjämääritelmä

Työryhmä ehdottaa, että johtavassa asemassa työskentelevää osakasta pidettäisiin yrittäjänä, jos hän omistaisi joko yksin vähintään 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa vähintään 50 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Osakkaan tulisi perheenjäsenten kanssa yhdessä osakkeita omistettaessa omistaa itse vähintään yksi osake. Lisäksi muussa yhteisössä, kuten osuuskunnassa tai ulkomaisessa yhteisössä, johtavassa asemassa olevaa henkilöä pidettäisiin yrittäjänä, jos hänellä olisi yhteisössä edellä kuvattua vastaava määräämisvalta. Välillistä omistusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että välillinen omistus otettaisiin huomioon, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa toisesta yhteisöstä tai yhtymästä vähintään 50 prosenttia tai heillä on vastaava määräämisvalta. Vastaava muutos tehtäisiin myös maatalousyrittäjän eläkelakiin.

4.2 Työttömyysturva

4.2.1 Yrityksessä työllistyvän perheenjäsenen työttömyysturva

Työryhmä ehdottaa, että työttömyysturvalakia tulisi muuttaa siten, että työttömyysturvaa myönnettäisiin yrittäjän perheenjäsenelle myös sillä perusteella, että yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavista asiakirjoista, kuten tilinpäätöksistä, on nähtävissä, että työ yrityksessä on vähentynyt siinä määrin, että työtä ei enää riitä perheenjäsenelle eikä yritystoiminnasta syntyvä tulo tuota perheenjäsentä kohti laskettuna sitä määrää, jota voidaan pitää vähimmäistoi-meentulon rajaa osoittavana. Työttömyysturvaa yrityksen taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettäisiin kuitenkin vain silloin, kun yrityksessä työskentelee enää yrittäjäperheen jäseniä. Käytännössä tämä tarkoittaisi useimmiten yrittäjäpuolisoja. Kyseinen raja-us vähentäisi riskejä etuuden väärinkäytöstä. Työttömyysturvan saaminen tällä perusteella edellyttäisi lisäksi, että perheenjäsenellä ei ole yli 15 prosentin omistusosuutta tai äänivaltaa eikä muutoinkaan määräysvaltaa yrityksessä. Tämä omistus/määräysvaltakriteeri tulisi koskemaan myös työttömyysturvan saantia tuotantosuunnan muutos –perusteen nojalla.

4.2.2 Yrittäjän työssäoloehto

Yrittäjän työssäoloehto on työryhmän käsityksen mukaan perusteltua lyhentää palkansaajan työssäoloehto vastavasti 24 kuukaudesta 18 kuukauteen. Samalla työssäoloehdon luettavien työskentelyjaksojen pituutta olisi perusteltua lyhentää, jotta työssäoloehdon lyhentämisellä olisi käytännössä merkitystä. Työryhmä katsoo, että vähintään neljä kuukautta kestänyt yritys-toiminta tulisi lukea yrittäjän työssäoloehdosta. Lyhennettäessä yrittäjän työssäoloehto, tulisi myös ansiopäivärahan saamisen edellytyksenä olevaa vakuutettunaoloaikaa yrittäjäkassassa lyhentää 24 kuukaudesta 18 kuukauteen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 2.10.2009 hallituksen esityksen HE 179/2009 vp, jolla edellä esitetty muutos työttömyysturvalakiin toteutetaan.

Työryhmä ehdottaa lisäksi, että yritystoiminnan olennaisuutta arvioitaessa käytettävä eläketulon alaraja tulisi sitoa TyEL:in palkkakertoimeen, jossa palkkojen kehityksen vaikutus on 80 prosenttia ja hintojen kehityksen vaikutus 20 prosenttia. Lisäksi mainittuun eläketulon määrään olisi tehtävä tasokorotus.

4.2.3 Yrittäjän työttömyysturvan jälkisuoja

Jälkisuojaa koskevaa lainsäädäntöä on työryhmän käsityksen mukaan perusteltua muuttaa siten, ettei väliinputoamisen vaaraa ole. Mikäli yrittäjäksi ryhtynyt henkilö jäisi työttömäksi ennen kuin hän on ehtinyt täyttää yrittäjän työssäoloehdon yrittäjäkassan jäsenenä, yrittäjälle maksettaisiin sitä työttömyyspäivärahaa, johon hänellä olisi ollut oikeus palkansaajakassan jäsenenä. Jälkisuojaoikeus lakkaisi vasta sitten, kun yrittäjä olisi hankkinut oikeuden yrittäjän työttömyyspäivärahaan täyttämällä yrittäjän työssäoloehdon. Vastaavasti yrittäjäkassasta palkansaajakassaan siirtynyt henkilö säilyttäisi oikeuden yrittäjän työttömyyspäivärahaan siihen asti, kunnes hän on palkansaajakassan jäsenenä täyttänyt palkansaajan työssäoloehdon.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on antanut 2.10.2009 hallituksen esityksen HE 179/2009 vp, jolla edellä esitetty muutos työttömyysturvalakiin toteutetaan.

4.3 Yksityisen elinkeinonharjoittajan oikeus saada vähentää sairaan lapsen hoitokulut verotuksessa

Työryhmä ehdottaa, että oikeus saada vähentää sairaan lapsen hoitokulut verotuksessa laajennettaisiin koskemaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Uudistus olisi perusteltu erityisesti yksinyrittäjien osalta.

4.4 Yksityisen elinkeinonharjoittajan liikunta- ja kulttuuriseteli

Työryhmä ehdottaa, että liikunta- ja kulttuurisetelien verovähennysoikeus laajennettaisiin koskemaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Työryhmän mielestä ei ole riittäviä verotuksellisia syitä estää yksityistä elinkeinonharjoittajaa käyttämästä liikunta- ja kulttuurisetelietuutta hyväkseen samassa määrin kuin hän voisi tarjota sitä omille työntekijöilleenkin. Liikunta- ja kulttuurisetelien hankintameno tulee sallia vähennettäväksi yksityisen elinkeinonharjoittajan verotuksessa siltä osin, kuin hän voisi verovapaana henkilökuntaetuutena hankkia etuuden työntekijöilleen.

4.5 Osittainen hoitoraha

Työryhmä ehdottaa, että yrittäjille myönnetään hallitusohjelman mukaisesti oikeus saada osittaista hoitorahaa vuoden 2010 alusta lukien.

4.6 Vuorotteluvapaa

Työryhmä ehdottaa, että vuorotteluvapaalain soveltamisala laajennettaisiin koskemaan yrittäjiä lisäämällä vuorotteluvapaalakiin yrittäjien vuorotteluvapaoikeutta koskevat säännökset. Työryhmä ehdottaa, että yrittäjien vuorotteluvapaa koskevat säännökset olisivat aluksi voimassa viiden vuoden määräajan. Määräaikana saatujen kokemusten perusteella arvioitaisiin, onko perusteltua tehdä järjestelmästä pysyvä.

4.7 YEL ja MYEL-yrittäjien sairauspäivärahan omavastuuajan päiväraha

Työryhmä ehdottaa, että sairausvakuutuslain 8 luvun 10 §:n 5 momentti tulee kumota. Kumoamisen johdosta yrittäjät, joilla on samanaikaisesti sekä MYEL- että YEL-vakuutus, tulevat oikeutetuiksi saamaan samanaikaisesti omavastuuajan päivärahaa YEL- vakuutuksen ja MYEL-vakuutuksen perusteella.

SAMMANDRAG AV ARBETSGRUPPENS FÖRSLAG

Definition av företagare enligt arbetspensionslagstiftningen

Arbetsgruppen föreslår att en delägare som arbetar i ledande ställning ska betraktas som företagare om han eller hon äger antingen ensam minst 30 procent eller tillsammans med sina familjemedlemmar minst 50 procent av företagets aktiekapital eller det röstetal som aktierna medför. Om en aktieägare äger aktier tillsammans med sina familjemedlemmar ska aktieägaren själv äga åtminstone en aktie. Därutöver ska en person i ledande ställning i en annan sammanslutning, såsom ett andelslag eller en utländsk sammanslutning, betraktas som företagare om han eller hon där har en sådan bestämmanderätt som motsvarar den som beskrivits ovan. Bestämmelsen om indirekt ägande föreslås bli ändrad så att indirekt ägande ska tas i beaktande om en person ensam eller tillsammans med sina familjemedlemmar äger minst 50 procent av en annan sammanslutning eller koncern eller om de har motsvarande bestämmanderätt där. En likadan ändring ska göras även i lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL).

Utkomstskydd för arbetslösa personer

Arbetslöshetsskyddet för familjemedlemmar sysselsatta i företag

Arbetsgruppen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska ändras så att utkomstskydd kan beviljas en företagares familjemedlem även på den grund att det framgår av handlingar som beskriver företagets ekonomiska situation, såsom bokslut, att arbetet inom företaget har minskat till den grad att det inte mera räcker till för en familjemedlem och att inkomsten av företagsverksamheten räknad per familjemedlemmen inte når upp till ett belopp som kan anses ange gränsen för minimiutkomst. På grund av företagets försämrade ekonomiska situation ska utkomstskydd dock endast beviljas då det i företaget inte mera arbetar några andra än medlemmar av företagarfamiljen. I praktiken innebär detta oftast företagarmakar. Denna avgränsning skulle minska risken för missbruk av förmånen. En ytterligare förutsättning för att få utkomstskydd för arbetslösa på denna grund är att familjemedlemmen inte har en ägandeandel eller ett röstetal som överskrider 15 procent och även annars inte har bestämmanderätt i företaget. Detta kriterium om ägande/bestämmanderätt ska även gälla tillgång till utkomstskydd för arbetslösa på grund av ändring av produktionsinriktning.

Arbetsvillkor för företagare

Arbetsgruppens uppfattning är att det är motiverat att förkorta arbetsvillkoret i fråga om företagare så att det motsvarar villkoret för arbetstagare, dvs. från 24 till 18 månader. Samtidigt är det skäl att förkorta längden på de arbetsperioder som räknas in i arbetsvillkoret för att förkortningen ska ha någon betydelse i praktiken. Arbetsgruppen anser att företagsverksamhet som varat minst fyra månader ska räknas in i arbetsvillkoret för företagare. När arbetsvillkoret för företagare förkortas, ska även den period som man ska varit försäkrad i en företagar-kassa, som utgör villkoret för att få inkomstrelaterad dagpenning, förkortas från 24 till 18 månader.

Social- och hälsovårdsministeriet överlämnade 2.10.2009 regeringens proposition RP 179/2009 rd, genom vilken ovan nämnda ändring i lagen om utkomstskydd för arbetslösa genomförs.

Arbetsgruppen föreslår därutöver att när man bedömer hur väsentlig företagsverksamhetens omfattning är ska den nedre gränsen för pensionsinkomst bindas till lönekoeficienten enligt lagen om pension för arbetstagare, där löneutvecklingens inverkan är 80 procent och prisutvecklingens inverkan 20 procent. Därtill ska en nivåförhöjning göras i beloppet av nämnda pensionsinkomst.

Efterskydd för företagares arbetslöshetskydd

Arbetsgruppen anser att det är motiverat att ändra lagstiftningen om efterskydd så att det inte ska finnas en risk för att falla mellan systemen. Om en person som blivit företagare blir arbetslös innan han eller hon har hunnit uppfylla arbetsvillkoret för företagare som medlem av en företagarkassa, ska företagaren betalas den arbetslöshetspenning till vilken han skulle ha varit berättigad som medlem av en löntagarkassa. Rätten till efterskydd föreslås upphöra först efter det att företagaren har skaffat sig rätt till företagarens arbetslöshetsdagpenning genom att uppfylla arbetsvillkoret för företagare. På motsvarande sätt ska en person som överflyttat från en företagarkassa till en löntagarkassa bibehålla rätten till företagarens arbetslöshetsdagpenning till dess han eller hon har som medlem av löntagarkassan uppfyllt arbetsvillkoret för arbetstagare.

Social- och hälsovårdsministeriet överlämnade 2.10.2009 regeringens proposition RP 179/2009 rd, genom vilken ovan nämnda ändring i lagen om utkomstskydd för arbetslösa genomförs.

En privat näringsidkares rätt till att avdra vårdkostnader för ett sjukt barn i beskattningen

Enligt arbetsgruppens uppfattning ska rätten att avdra vårdkostnader för ett sjukt barn i beskattningen utvidgas att gälla privata näringsidkare. Denna reform skulle vara motiverad i synnerhet i fråga om ensamföretagare.

Motions- och kultursedlar för privata näringsidkare

Enligt arbetsgruppens åsikt ska rätten att avdra motions- och kultursedlar i beskattningen utvidgas att omfatta privata näringsidkare. Det finns inte tillräckligt med beskattningmässiga skäl att hindra privata näringsidkare att utnyttja motions- och kultursedelförmånen i samma omfattning som näringsidkaren kunde erbjuda den till sina anställda. Anskaffningsutgiften för motions- och kultursedlar ska kunna avdras i beskattningen till den del som näringsidkaren kunde skaffa förmånen som en skattefri personalförmån för sina anställda.

Partiell vårdpenning

Arbetsgruppen föreslår att företagare ska i enlighet med regeringsprogrammet beviljas rätt att få partiell vårdpenning från början av 2010.

Alterneringsledighet

Arbetsgruppen föreslår att tillämpningsområdet för alterneringsledighet ska utvidgas att gälla företagare genom att foga bestämmelser om företagares rätt till alterneringsledighet till lagen om alterneringsledighet. Bestämmelserna om alterneringsledighet för företagare ska i det

första skedet vara i kraft fem år. Utgående från erfarenheterna under denna tidsperiod ska man sedan bedöma om det finns skäl att göra systemet permanent.

Sjukdagpenning under karenstiden för FöPL- och LFöPL-företagare

Arbetsgruppen föreslår att 5 mom. i 10 § i sjukförsäkringslagens 8 kap. ska upphävas. Med anledning av upphävningen blir de företagare som samtidigt har både LFöPL- och FöPL-försäkring berättigade till att samtidigt få dagpenning under karenstiden på grund av FöPL och LFöPL-försäkringen.

SUMMARY OF THE PROPOSALS OF THE WORKING GROUP FOR DEVELOPING ENTREPRENEURS' SOCIAL SECURITY

Definition of entrepreneur under the legislation on earnings-related pensions

The Working Group proposes that a shareholder working in a leadership position be considered an entrepreneur if he or she owns either alone a minimum of 30 per cent or together with family members a minimum of 50 per cent of the enterprise's share capital or the number of votes conferred by the shares. When owning shares together with his or her family members, the shareholder should own him/herself at least one share. Furthermore, a person holding a leadership position in another corporation, such as a cooperative or a foreign corporation, should be considered an entrepreneur if he or she has in the corporation a controlling interest corresponding to what has been described above. The provision on indirect ownership is proposed to be amended to the effect that indirect ownership should be taken into account if the person alone or together with his or her family members owns at least 50 per cent of another corporation or group or if they have a comparable controlling interest. A comparable amendment is proposed to be made to the Farmers Pensions Act, too.

Unemployment protection

Unemployment protection for family members employed in an enterprise

The Working Group proposes amending the Unemployment Allowances Act so that unemployment allowances can be granted to an entrepreneur's family member also if it is evident from the documents describing the enterprise's financial position, such as the annual accounts, that the work in the enterprise has been reduced to the extent that there is no more work for the family member and that the income from entrepreneurship counted per that family member does not produce an amount that can be considered as the minimum income limit. Based on the enterprise's weakened financial position, unemployment allowances could however only be granted when no employees other than the entrepreneur's family members are working in the enterprise any more. In practice this would most often mean entrepreneur spouses. The said restriction would reduce the risks of misuse of the benefit. Entitlement to unemployment protection on these grounds would presuppose, in addition, that the family member has not a participating interest or voting rights exceeding 15 per cent or even otherwise any controlling interest in the enterprise. This criterion on ownership/controlling interest should according to the proposal also apply to eligibility for unemployment protection on the basis of the criterion regarding change of production line.

Employment requirement applied to an entrepreneur

In the Working Group's opinion it is justified to reduce the minimum employment requirement regarding entrepreneurs to correspond to that of wage and salary earners, i.e. from 24 to 18 months. Simultaneously, there is reason to reduce the length of the periods of employment included in the minimum employment requirement in order that the reduced employment requirement will have some significance in practice. The Working Group considers that an entrepreneurship of at least four months should be counted in the entrepreneur's minimum employment requirement. When reducing the entrepreneurs' minimum employment requirement, also the period of being insured in a self-employed persons' unemployment fund, which is required for eligibility for an earnings-related allowance, should be reduced from 24 to 18 months.

On 2 October 2009 the Ministry of Social Affairs and Health introduced a Government bill (179/2009) to implement the said amendment to the Unemployment Allowances Act.

The Working Group further proposes that the lower limit of the pension income used when assessing if the scope of the entrepreneurship is sufficient should be linked to the wage coefficient under the Employees Pensions Act, where the effect of wage development is 80 per cent and that of price development 20 per cent. Furthermore, a general increase should be made to the amount of the pension income.

Retroactive protection in the unemployment protection for entrepreneurs

The legislation on retroactive protection should according to the Working Groups' opinion be amended so that there will be no possibility of not being covered by any of the systems of protection. If a person who has taken up entrepreneurship becomes unemployed before having completed the entrepreneur's minimum employment requirement as a member of a self-employed persons' unemployment fund, the entrepreneur should be paid the unemployment allowance to which he or she had been eligible as a member of a wage earners' unemployment fund. The eligibility for retroactive protection should cease only after the entrepreneur has obtained entitlement to entrepreneurs' unemployment allowance by fulfilling the minimum employment requirement applicable to entrepreneurs. Correspondingly, a person who has moved from a self-employed persons' unemployment fund to a wage-earners' fund should retain his or her entitlement to entrepreneurs' unemployment allowance until he or she will have completed the wage-earners' minimum employment requirement as a member of the wage-earners' unemployment fund.

On 2 October 2009 the Ministry of Social Affairs and Health introduced a Government bill (179/2009) to implement the said amendment to the Unemployment Allowances Act.

The right of a private entrepreneur to deduct expenses of caring for a sick child from taxes

The Working Group considers that the right to deduct expenses of caring for a sick child from taxes should be extended to apply to private entrepreneurs. This reform would be justified in particular as regards sole entrepreneurs.

Sports and culture vouchers for private entrepreneurs

The Working Group is of the opinion that the right to deduct the costs of sports and culture vouchers from taxes should be extended to apply to private entrepreneurs. It considers that there are no adequate tax-related reasons to prevent private entrepreneurs from using the sports and culture voucher benefit to the same extent as they can offer the benefit to their employees. It should be allowed to deduct the costs of acquiring sports and culture vouchers from the taxes of a private entrepreneur as far as the entrepreneur can obtain the benefit as a tax-free staff benefit for his or her employees.

Partial care allowance

The Working Group proposes granting entrepreneurs a right to partial care allowance as from the beginning of 2010, as envisaged in the Government Programme.

Job alternation leave

The Working Group proposes expanding the scope of application of the job alternation leave to entrepreneurs by adding to the Job Alternation Leave Act specific provisions on entrepreneurs' right to this leave. It is proposed that the provisions on job alternation leave for entrepreneurs should at first be in force for a period of five years. It should be assessed on the basis of the experience gained during that time if there are reasonable grounds for making the system permanent.

Daily allowance during the qualifying period for sickness allowance for entrepreneurs covered by the Self-Employed Persons Pensions Act and the Farmers Pensions Act

The Working Group proposes repealing paragraph 5 of section 10 in Chapter 8 of the Health Insurance Act. As a result, the entrepreneurs who are simultaneously insured under both the Farmers Pensions Act and the Self-Employed Persons Pensions Act will be eligible for daily allowance for the qualifying period on the basis of both types of insurance.

LIITTEET

LIITE 1

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

2 luku

5 §

Yritystoiminnan päättyminen ja keskeytyminen

Yritystoiminnan tai oman työn lopettamista tai vähintään neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä, jos:

- 1) henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista;
- 2) henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta;
- 3) *henkilön työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta siinä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu yritystoiminnan olennaisuutta osoittava työtulon määrä;*
- 4) henkilöä on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä; tai
- 5) yritystoimintaa luonnonolosuhteista johtuen on pidettävä kausiluonteisena.

Mitä edellä 3 momentin 1 - 3 kohdassa säädetään, sovelletaan 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuun perheenjäseneseen, jolla itsellään ei ole *eikä kahden edellisen vuoden aikana ole ollut vähintään 15 prosenttia yrityksen osakepääomasta ja osakkeiden tuottamasta äänivallasta eikä muutoinkaan määräysvaltaa yrityksessä. Mitä edellä 3 momentin 3 kohdassa säädetään, koskee perheenjäseniä yrityksessä, jossa ei työskentele muita kuin yrittäjän perheenjäseniä.* Henkilön päätoimisen työllistymisen katsotaan olleen satunnaista, jos hän on työllistynyt yrityksessä tai omassa työssä yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

2 luku

5 § Yritystoiminnan päättyminen ja keskeytyminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työttömyysturvaa myönnettäisiin yrittäjän perheenjäsenelle myös sillä perusteella, että yrittäjän perheenjäsenen työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta tuleva tulo jää vähimmäistoimeentulona pidettä-

vän määrän alapuolelle. Yrityksen taloudellisen tilanteen heikkeneminen todettaisiin yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavista asiakirjoista. Oikeus työttömyysturvaan syntyisi, jos asiakirjoista olisi nähtävissä, että työ yrityksessä on vähentynyt siinä määrin, että työtä ei enää riitä perheenjäsenelle eikä yritystoiminnasta syntyvä tulo tuota perheenjäsentä kohti laskettuna työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaista yritystoiminnan olennaisuutta osoittavaa työtulon määrää. Vähimmäismäärästä säädetään työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1330/2002) 8 §:ssä. Määrä on vuoden 2001 tassossa YEL-vakuutettujen osalta 710 euroa kuukaudessa ja MYEL-vakuutettujen osalta 400 euroa kuukaudessa. Määrää ehdotetaan tarkistettavaksi vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentin mukaisella palkkakertoimella. Yrityksen taloudellista tilaa tulisi tarkastella vähintään kahden edeltävän vuoden ajalta.

Työttömyysturvaa yrityksen taloudellisen tilanteen heikentymisen perusteella myönnettäisiin kuitenkin vain silloin, kun yrityksessä työskentelee enää yrittäjäperheen jäseniä. Käytännössä tämä tarkoittaisi useimmiten yrittäjäpuolisoja. Jos yrityksestä saatava tulo jäisi perheenjäsentä kohti alle edellä mainitun tason, syntyisi ilman työtä jääneelle perheenjäsenelle oikeus saada työttömyysturvaa. Kyseinen rajaus vähentäisi riskejä etuuden väärinkäytöstä.

Työttömyysturvan saaminen tällä perusteella edellyttäisi lisäksi, että perheenjäsenellä ei ole yli 15 prosentin omistusosuutta tai äänivaltaa eikä muutoinkaan määräysvaltaa yrityksessä. Määräysvaltaa ei olisi saanut olla edeltävän kahden vuoden aikana. Tämä omistus- ja määräysvaltakriteeri koskisi yhdenmukaisuuden vuoksi myös työttömyysturvan saantia tuotantosuunnan muutoksen ja yritystoiminnassa työllistymisen satunnaisuuden perusteella.

LIITE 2

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

3 §

Yrittäjä

Yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa.

Tässä laissa tarkoitettuna yrittäjänä pidetään

- 1) yksityistä elinkeinonharjoittajaa ja hänen aviopuolisoaan tai samassa taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa avopuolisoa ja yksityisen elinkeinonharjoittajan ja hänen puolisonsa lasta, jos nämä työskentelevät yrityksessä olematta työsuhhteessa;
- 2) avoimen yhtiön yhtiömiestä;
- 3) kommandiittiyhtiön vastuunalaista yhtiömiestä; ja
- 4) muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista tai sitoumuksista.

Yrittäjänä pidetään myös johtavassa asemassa työskentelevää osakeyhtiön osakasta tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevää henkilöä, jos

- 1) osakeyhtiön osakas omistaa yksin vähintään 30 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä;
- 2) osakeyhtiön osakas omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa vähintään 50 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä ja omistaa itse vähintään yhden osakkeen; tai
- 3) muussa yhteisössä johtavassa asemassa olevalla henkilöllä on yhteisössä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava määräämisvalta.

Johtavalla asemalla tarkoitetaan osakeyhtiön toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä sekä muuta vastaavaa asemaa yrityksen johdossa.

Omistusosuutta laskettaessa otetaan huomioon välillinen, toisten yhteisöjen tai yhtymien kautta tapahtuva omistaminen, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa sanotusta toisesta yhteisöstä tai yhtymästä vähintään 50 prosenttia tai heillä on vastaava määräämisvalta.

Omistusosuutta laskettaessa perheenjäsenellä tarkoitetaan yrittäjän

- 1) avio- tai avopuolisoa;
- 2) lasta ja lapsenlasta;
- 3) puolison lasta ja lapsenlasta;
- 4) isää, äitiä ja isovanhempaa; sekä

5) *veljeä ja sisarta.*

Yrittäjänä pidetään myös henkilöä, joka tosiasiallisesti harjoittaa yritystoimintaa, vaikka toimintaa muodollisesti harjoitettaisiin toisen henkilön nimissä taikka sellaisessa yhteisössä tai yhtymässä, jossa määräysvalta on muodollisesti toisen henkilön nimissä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos 3 §:n 3 momentin perusteella tämän lain mukaan vakuutettavaksi tulee sellainen työskentely, joka ei ole aikaisemmin kuulunut työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien soveltamisalaan, yrittäjä on velvollinen ottamaan tämän lain mukaisen vakuutuksen kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Tällöin vakuutus alkaa lain voimaantulosta.

Jos 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu johtavassa asemassa työskentelevä osakeyhtiön osakas tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevä henkilö on tämän lain voimaan tullessa vakuutettu saman työn perusteella työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain (1290/2006) mukaisena työntekijänä, hän on velvollinen ottamaan tämän lain mukaisen vakuutuksen siten, että vakuutus alkaa 1 päivänä tammikuuta 2014, jos työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisen vakuuttamisen edellytykset työskentelyn ja palkanmaksun perusteella jatkuvat 31 päivään joulukuuta 2013 saakka. Jos työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukainen vakuutus päättyy tätä aikaisemmin, vakuuttamisvelvollisuus määräytyy 3 §:n 3 momentin mukaisesti.

LIITE 3

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän *ja yrittäjän* työssä jaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kokoaikatyöntekijään ja työntekijään, jonka työaika on yli 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta. Tätä lakia sovelletaan myös henkilöön, joka on virkasuhteessa tai siihen verrattavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan tai muuhun julkisoikeudelliseen yhteisöön. *Tätä lakia sovelletaan lisäksi henkilöön, jota pidetään työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuna yrittäjänä.*

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) vuorotteluvapaalla järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemän vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan *työ- ja elinkeinotoimistossa* työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työttömänä työnhakijana olevan *sekä järjestelyä, jossa yrittäjä keskeyttää työskentelynsä yrityksessä määräajaksi ja yritys palkkaa vastaavaksi ajaksi työ- ja elinkeinotoimistossa työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työttömänä työnhakijana olevan.*

2) vuorottelijalla henkilöä, joka jää vuorotteluvapaalle;

3) sijaisella henkilöä, joka on palkattu vuorotteluvapaan ajaksi työhön;

4) vuorotteluvapaan jaksottamisella sovitun vuorotteluvapaan pitämistä useammassa jaksossa;

5) vuorotteluvapaan pidentämisellä vuorotteluvapaan jatkamista välittömästi sovitun vapaan päättymisestä; ja

6) tilapäisellä työhön paluulla tilapäistä työssäoloa vuorotteluvapaan aikana sen työnantajan työssä, jonka palvelussuhteesta vuorottelija on vuorotteluvapaalla.

4 §

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys

Vuorotteluvapaan edellytyksenä on, että henkilö on hankkinut työssäoloaikaa ennen vuorotteluvapaan alkamista vähintään 10 vuotta. Jos henkilö on aiemmin saanut vuorottelukorvausta, työssäoloaikaa on oltava vähintään viisi vuotta edellisen vuorotteluvapaan päättymisestä. Työssäoloaika lasketaan työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä tarkoitettujen työeläkelakien alaisten ansioiden perusteella. *Yrittäjän vuorotteluvapaassa työssäoloaikaan luetaan työttömyysturvalain mukainen laajuudeltaan olennaisena pidettävä yritystoiminta.*

5 §

Työssäoloedellytys

Vuorotteluvapaan edellytyksenä on, että vuorottelijan 2 §:ssä tarkoitettu työssäolo ja palvelussuhde samaan työnantajaan on yhdenjaksoisesti kestänyt välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista vähintään 13 kuukautta, johon voi sisältyä enintään 30 kalenteripäivää palkatonta poissaoloa. *Yrittäjällä vuorotteluvapaan edellytyksenä on, että yrittäjä on harjoittanut 4 §:ssä tarkoitettua yritystoimintaa yhdenjaksoisesti välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista vähintään 13 kuukautta.* Sairaudesta tai tapaturmasta johtuva poissaolo rinnastetaan tätä säännöstä sovellettaessa työssäoloon.

9 §

Sijainen

Yrittäjän vuorotteluvapaan sijaiseksi ei voida palkata työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua yrittäjän perheenjäsentä.

14 §

Korvausoikeuden rajoitukset

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla vuorottelijalla on kuitenkin oikeus saada vuorottelukorvausta yrittäjän vuorotteluvapaan ajalta edellyttäen, että yrittäjä täyttää 4 ja 5 §:n mukaiset yrittäjän vuorotteluvapaan edellytykset, ja että yrittäjällä ei ole vuorotteluvapaan ajalta ansioita yritystoiminnasta.

15 §**Vuorottelukorvauksen suuruus**

Vuorottelukorvauksen täysi määrä on 70 prosenttia siitä työttömyyspäivärahasta, johon henkilöllä olisi työttömänä ollessaan oikeus työttömyysturvalain 5 luvun 2 – 8 §:n sekä 6 luvun 1, 2, 4 ja 5 §:n perusteella. Edellä sanottu korvaus on 80 prosenttia, jos vuorottelijalla on vähintään 25 vuotta 4 §:ssä tarkoitettua työhistoriaa ennen vuorotteluvapaan alkamista. Vuorottelukorvausta määriteltäessä ei työttömyysturvalain 6 luvun 6 §:ssä tarkoitettua lapsikorotusta oteta huomioon.

Voimaantulo

Yrittäjän vuorotteluvapaata koskevia säännöksiä sovelletaan vuorotteluvapaisiin, jotka alkavat päivään kuuta 20 mennessä.

- 2009:
- 1 Sikiön poikkeavuuksien seulonta. Seulonta-asetuksen täytäntöönpanoa tukevan asiantuntijaryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2754-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2755-1 (PDF)
 - 2 Selvitys EVO-pisteitä tuottaneista terveystieteellisistä julkaisuista vuosilta 2003-2005. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2756-8 (PDF)
 - 3 Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi.
ISBN 978-952-00-2767-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2768-1 (PDF)
 - 4 Raskaan olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen -työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2769-8 (PDF)
 - 5 Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2009.
ISBN 978-952-00-2770-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2771-1 (PDF)
 - 6 Enhetliga grunder för icke-brådskande vård 2009. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2773-5 (PDF)
 - 7 Skenaarioita sosiaalimenoista. Terveystieteellisten vaikutukset ja analyysimallin esittely.
ISBN 978-952-00-2774-2 (nid.)
ISBN 978-952-00-2775-9 (PDF)
 - 8 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2009. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2776-6 (PDF)
 - 9 Salme Kallinen-Kräkin . Kaste-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008-2011. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2777-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2778-0 (PDF)
 - 10 Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotus sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2779-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-2780-3 (PDF)
 - 11 Katja Uosukainen, Hanna-Leena Autio, Minna Leinonen. Tasa-arvosuunnitelmat ja palkkakartoitukset Suomessa 2008. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2781-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2782-7 (PDF)
 - 12 Mikko Wennberg, Olli Oosi, Kaisa Alavuotunki, Sirpa Juutinen, Henrik Pekkala. Sosiaalialan kehittämishankkeen arviointi. Loppuraportti: Tulosten ja vaikutusten arviointi.
ISBN 978-952-00-2793-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2794-0 (PDF)

- 13 Selvitys ensihoidon ja sairaankuljetuksen kehittämisestä. Sairaan­kuljetuksen ja ensihoidon kehittämisen ohjausryhmän loppuraportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2795-7 (PDF)
- 14 Tuottava, tuloksellinen ja laadukas työsuojeluvalvonta 2015. Työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2796-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2797-1 (PDF)
- 15 Tupakkapoliittisia lakimuutoksia ja toimia valmistele­van työryhmän loppu- ja väliraportit. Ehdotukset tupakkalain ja tupakkaverolain muutoksiksi.
ISBN 978-952-00-2806-0 (nid.)
ISBN 978-952-00-2807-7 (PDF)
- 16 Sanna Parrila. Perhepäivähoitohenkilöstön osaamisen kehittäminen. PERHOKE-hankkeen loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2808-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2809-1 (PDF)
- 17 Vaihtoehtohoitojen sääntelytarve. Vaihtoehtohoitoja koskevan lainsäädännön tarpeita selvittäneen työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2810-7 (PDF)
- 18 Kosteusvauriot työpaikoilla. Kosteusvauriotyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2811-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2812-1 (PDF)
- 19 Hannu Jokiluoma, Hannele Jurvelius. Työsuojelupiirien tuottavuusryhmän loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2813-8 (nid.)
ISBN 978-952-00-2814-5 (PDF)
- 20 Plan för mentalvårds- och missbruksarbete. Förslag av arbetsgruppen Mieli 2009 för att utveckla mentalvårds- och missbruksarbete fram till år 2015. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2819-0 (PDF)
- 21 Huumausainepolitiikan kertomus v. 2008 valtioneuvostolle. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2820-6 (PDF)
- 22 Toivo Niskanen, Hannu Kallio, Paula Naumanen, Jouni Lehtelä, Mika Lauhamo, Jorma Lappalainen, Jarmo Sillanpää, Erkki Nykyri, Antti Zitting, Matti Hakkola. Riskinarviointia koskevien työturvallisuus- ja työterveyssäännösten vaikuttavuus.
ISBN 978-952-00-2821-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2822-0 (PDF)
- 23 Salme Kallinen-Kräkin. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma Kaste 2008-2011. Hankeavustusopas. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2823-7 (PDF)
- 24 Neuvonta- ja palveluverkosto ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2833-6 (PDF)
- 25 Simone Ghislandi, Joni Hokkanen, Aki Kangasharju, Ismo Linnosmaa, Matteo Galizzi, Marisa Miraldo, Hannu Valtonen. Reference pricing in Finnish pharmaceutical markets. Pre-policy evaluation. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2835-0 (PDF)

- 26 Nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården (KASTE) 2008-2011. Handbok om projektunderstöd. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2836-7 (PDF)
- 27 Göran Bondjers, Paulien Bongers, Marilyn Fingerhut, Timo Kauppinen, Stavroula Leka, Paul Schulte, Vappu Taipale, Hannu Uusitalo. Meeting future needs of finnish working life through a healthy workforce. 2009 international evaluation of the Finnish Institute of Occupational Health.
ISBN 978-952-00-2837-4 (pb)
ISBN 978-952-00-2838-1 (PDF)
- 28 Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2847-3 (nid.)
ISBN 978-952-00-2848-0 (PDF)
- 29 Esitys varhaiskasvatusalan koulutuksen valtakunnalliseksi arvioimiseksi. Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2851-0 (PDF)
- 30 Lasten seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen. Työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2852-7 (PDF)
- 31 Oikeuslääkinnän organisointia Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa selvittävän työryhmän väliraportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2853-4 (PDF)
- 32 Arvo Myllymäki. Eläketurvakeskusta koskevan sääntelyn uudistamistarpeiden selvittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2859-6 (nid.)
ISBN 978-952-00-2860-2 (PDF)
- 33 Evankelis-luterilaisen kirkon eläkejärjestelmän uudistamistyöryhmän mietintö. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2861-9 (PDF)
- 34 Oppilas- ja opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpide-ehdotukset. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2868-8 (PDF)
- 35 Poronhoitajien sijaisapukokeilu. Poronhoitajien sijaisapukokeilua valmistelleen työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2869-5 (PDF)
- 36 Rådgivnings- och servicenätverk för att främja äldre personers välfärd och hälsa. En förkortad version av rapporten. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2875-6 (PDF)
- 37 Tavoitteena tasa-arvo. Keskustelua rajat ylittävästä prostituutiosta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2882-4 (nid.)
ISBN 978-952-00-2883-1 (PDF)
- 38 Potilasturvallisuuden edistämisen ohjausryhmä ja työvaliokunnat edistävät potilasturvallisuutta. Ohjausryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2884-8 (PDF)
- 39 Yrittäjien sosiaaliturvan kehittäminen. Yrittäjät 2009 -työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF)
- 40 Sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan laboratoriotointa selvittävän työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2886-2 (PDF)